

Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης Α.Ε.Γ.Γ. Ο.Π.Α.Σ. Β' Γενικού Λυκείου (Ημερησίου & Εσπερινού)

Για την εκπόνηση του εκπαιδευτικού υλικού συνεργάστηκαν στο πλαίσιο της Τ.Θ.Δ.Δ. οι παρακάτω φιλόλογοι - μέλη της Επιστημονικής Ομάδας για το γνωστικό αντικείμενο της Α.Ε.Γ.Γ. Ο.Π.Α.Σ Β' Λυκείου (ΚΩΔ. ΟΠΣ 5070818):

Αμπελάς Ιωάννης-Παναγιώτης (συντονιστής), Γεωργίου Ελένη, Δημακοπούλου Αλεξάνδρα, Καραμπογιά Αθηνά, Κατσούγκρη Παρασκευή, Κυριακάκη Δέσποινα, Παπατσιμπας Γεώργιος, Σγαντζούρη Παναγιώτα, Συμεωνίδης Βασίλειος και Φασατάκη Παγώνα.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Περιεχόμενα

Σύντομο σημείωμα για τον/την εκπαιδευτικό	5
1ο Κριτήριο – Θέματα	7
1ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	11
2ο Κριτήριο – Θέματα	15
2ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	20
3ο Κριτήριο – Θέματα	24
3ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	29
4ο Κριτήριο – Θέματα	33
4ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	37
5ο Κριτήριο – Θέματα	41
5ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	45
6ο Κριτήριο – Θέματα	49
6ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	54
7ο Κριτήριο – Θέματα	58
7ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	63
8ο Κριτήριο – Θέματα	67
8ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	71
9ο Κριτήριο – Θέματα	74
9ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις.....	78

Σύντομο σημείωμα για τον/την εκπαιδευτικό

Στην παρούσα έκδοση περιλαμβάνονται 9 ενδεικτικές προτάσεις συνολικών κριτηρίων αξιολόγησης (με τις αντίστοιχες ενδεικτικές απαντήσεις). Για τη σύνταξη των συγκεκριμένων κριτηρίων η Επιστημονική Ομάδα, η οποία είχε και την ευθύνη της εκπόνησης των θεμάτων που έχουν ήδη αναρτηθεί στην Τ.Θ.Δ.Δ., έλαβε υπόψη τις εξής παραμέτρους:

- α. το ισχύον θεσμικό πλαίσιο,
- β. τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22,
- γ. το βιβλίο του μαθητή,
- δ. το βιβλίο του καθηγητή,
- ε. τη χρονική διάρκεια της εξέτασης.

Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, μπορούν να αναζητήσουν παραδείγματα διατύπωσης παρατηρήσεων και ενδεικτικών απαντήσεων, προκειμένου να διευκολυνθούν κατά τη σύνταξη του συνολικού κριτηρίου εξέτασης. Στο πλαίσιο αυτό η Επιστημονική Ομάδα προσπάθησε:

A) στο Διδαγμένο κείμενο

- ο να αποφύγει την αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των ερμηνευτικών ερωτήσεων και να αξιοποιήσει στις αντίστοιχες ενδεικτικές απαντήσεις τόσο τις κειμενικές αναφορές όσο και τα σημαντικότερα υφολογικά στοιχεία του *Υπέρ Μαντιθέου* λόγου,
- ο να διατυπώσει ενδεικτικές ερωτήσεις συσχετισμού του διδαγμένου με το παράλληλο κείμενο, αλλά και να προτείνει τρόπους ευρύτερης αξιοποίησης του παράλληλου κειμένου (στις ενδεικτικές απαντήσεις),
- ο να εστιάσει στις σημαντικότερες γραμματολογικές αναφορές με ερωτήσεις αποκλειστικά κλειστού τύπου προς διευκόλυνση των μαθητών/τριών,
- ο να συνδέσει τη Νέα Ελληνική με την Αρχαία Ελληνική μέσα από προσιτές λεξιλογικές ασκήσεις,

B) στο Αδίδακτο κείμενο

- ο να επιλέξει για νεοελληνική απόδοση το πιο κατανοητό και εύληπτο για τους μαθητές και τις μαθήτριες τμήμα του αδίδακτου κειμένου υιοθετώντας τη μεθοδολογική αρχή σύμφωνα με την οποία οι διαφορετικές νεοελληνικές αποδόσεις του αρχαιοελληνικού

κειμένου αποτελούν βασικό μέσο κατανόησής του χωρίς να αποκλείει η μία την άλλη ως ορθότερη,

- ο να προτείνει παραδείγματα σύντομων στοχευμένων ερωτήσεων κατανόησης, προκειμένου αφενός η ερώτηση κατανόησης να μη συμπίπτει (ει δυνατόν) με τη μεταφραστική παρατήρηση, και αφετέρου η ενδεικτική απάντηση να έχει νοηματικό και όχι μεταφραστικό χαρακτήρα,
- ο να προτείνει προς εξέταση πέντε βασικά γραμματικά φαινόμενα συνυπολογίζοντας τον χρόνο εξέτασης,
- ο να αναδείξει σε σημαντικό βαθμό τη δομολειτουργική διάσταση των προς εξέταση συντακτικών φαινομένων αποφεύγοντας εξεζητημένες περιπτώσεις ή εκτεταμένη χρήση της μεταγλώσσας.

Σε κάθε περίπτωση ο/η εκπαιδευτικός γνωρίζει πολύ καλύτερα το μαθητικό δυναμικό της τάξης του. Άλλωστε, εκείνος/η είναι που θα θέσει τα τελικά κριτήρια αξιολόγησης των μαθητών/τριών του (π.χ. ως προς τις ερμηνευτικές απαντήσεις, ως προς τη νεοελληνική απόδοση κ.λπ.) λαμβάνοντας υπόψη και άλλες παραμέτρους που αφορούν στην προσωπική πρόοδο κάθε μαθητή και κάθε μαθήτριας.

Η Επιστημονική Ομάδα

1ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ᾧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούση περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἄξιῷ δέ, ᾧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνους εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Τι ακριβῶς θέλει να αποδείξει ο Μαντίθεος σχετικά με τα πολιτικά του φρονήματα και ποιες συγκεκριμένες κατηγορίες αρνείται;

Μονάδες 10

B1. Ἔργο του προοιμίου εἶναι ἡ εὖνοια, ἡ πρόσεξις (προσοχή) καὶ ἡ εὐμάθεια (κατατόπιση). Πραγματώνεται τὸ ἔργο αὐτὸ στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας με αναφορὲς στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου §§1-3

Ο ομιλητής, ἄνθρωπος με φυσικὴ ἀναπηρία, μιλώντας στη Βουλή των Πεντακοσίων, προσπαθεῖ να διατηρήσει τὸ δικαίωμα να λαμβάνει τὸ ετήσιο χρηματικὸ ἐπίδομα που χορηγοῦσε τὸ δημόσιο ταμεῖο στους ἀνάπηρους καὶ τους φτωχοὺς. Ακολουθεῖ τὸ προοίμιο του λόγου.

Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ ἐξέφραζα τὴν ευγνωμοσύνη μου, μέλη τῆς βουλῆς, στον κατήγορο, που μεθόδευσε ἐναντίον μου αὐτὴ ἐδῶ τὴ δίκη. Διότι ἐνὸς προηγουμένως δεν εἶχα ἀφορμὴ για να λογοδοτήσω για τὴ ζωὴ μου, τώρα, ἐξαιτίας του, μου ἔχει δοθεῖ. Καὶ θὰ προσπαθήσω με τον

λόγο μου να αποδείξω αφενός ότι αυτός ψεύδεται, αφετέρου ότι εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο. Γιατί έχω την αίσθηση ότι μεθόδευσε αυτή εδώ τη δίκη εναντίον μου όχι για κάποιο άλλο λόγο, αλλά από φθόνο. Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα—. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

B2. Στα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) μπορούμε να ανιχνεύσουμε την προσπάθεια του ομιλητή αφενός να εξυψώσει το δικό του ήθος κι αφετέρου να μειώσει το ήθος του κατηγορού ή των κατηγορών. Να συγκρίνετε σε ποιο βαθμό σε καθένα από τα δύο προοίμια ο ομιλητής δίνει έμφαση στο δικό του ήθος ή στο ήθος του/των αντιπάλου/ων του.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- α. Η συστηματική ρητορική γεννήθηκε στη Σικελία μετά το 466 π.Χ.
- β. Οι δικανικοί λόγοι εκφωνούνταν στην Αγορά.
- γ. Οι επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν μόνο μετά από κάθε νικηφόρα μάχη
- δ. Η πίστις ως το σημαντικότερο μέρος του ρητορικού λόγου περιέχει άτεχνες και έντεχνες αποδείξεις.
- ε. Η παθοποιία είναι σημαντική, επειδή οι άνθρωποι αποφασίζουν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά.

Μονάδες 10

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **συνήδη, διαβεβλημένοι, βεβιωμένων, καταστῆναι, ἐλπίζω.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένης, Κατ' Αριστογείτονος Α' §§15-17.4

(έκδ. του Butcher, S.H. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1907, ανατ. 1966)

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταύτῳ πᾶσιν. Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ᾗ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὴν εὐρεθῆ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος. Ἵν' πάντα πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὐρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥάδιον διδάξαι.

τὸ δόγμα: η γνώμη, η απόφαση

ἡ ἔνδειξις: η υποβολή καταγγελίας εναντίον κάποιου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων ... καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος*».

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιους συγκεκριμένους λόγους, σύμφωνα με τον Δημοσθένη, πρέπει ὅλοι να υπακούν στον νόμο;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

πόλιν: την κλητική ενικού.

ἄνδρα: την κλητική ενικού.

ἔχοντος: τον ίδιο τύπο στον αόριστο β' ενεργητικής φωνής και στο θηλυκό γένος.

ζητοῦσιν: τον ίδιο τύπο στον παρατατικό ενεργητικής φωνής.

πείθεσθαι: το β' ενικό πρόσωπο στην οριστική παρατατικού (στην ίδια φωνή και διάθεση).

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἄτακτον: είναι στο

ἑξαμαρτάνοντας: είναι στο

πᾶσιν: είναι στο

ζῆν: είναι στο

Ἀριστογείτων: είναι στο

(μονάδες 5)

β. «*Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἦ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται*»: Ο ομιλητής διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο θέλοντας να εκφράσει μία διαχρονική άποψη. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

Μονάδες 10

1ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§1-3

A1.

Ο Μαντίθεος θέλει να αποδείξει ότι νιώθει συμπάθεια για το παρόν πολίτευμα, δηλαδή τη δημοκρατία, και ότι έχει συμμετάσχει στους αγώνες γι' αυτήν όπως και οι βουλευτές. Επίσης, ο Μαντίθεος αρνείται τις εξής κατηγορίες: ότι είχε υπηρετήσει ως ιππέας, ότι ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Τριάκοντα και ότι συμμετείχε με κάποιο τρόπο στο τυραννικό καθεστώς.

B1. Το συγκεκριμένο προοίμιο εξυπηρετεί απόλυτα το έργο του. Αρχικά, η έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς (*πολλήν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας*) [παράδοξο και απροσδόκητο σχήμα], έστω και υπό προϋποθέσεις, αποτελεί στοιχείο πρωτοτυπίας και εντυπωσιασμού, με τα οποία ο ρήτορας επιδιώκει να πετύχει την προσοχή των βουλευτών και να κερδίσει την εὐνοιά τους. Παράλληλα, με το να εμφανίζεται βέβαιος για την πρόθεση της κατηγορίας (συκοφαντία), μειώνει τους κατηγορούς του και προβάλλει την ηθική ποιότητά του· στοιχεία που αναμφίβολα δημιουργούν συμπάθεια προς το πρόσωπό του. Επιπλέον, η αυτοπεποίθησή του και η ελπίδα του ότι θα μεταστρέψει την εις βάρος του δυσμενή εντύπωση αποτελούν προϋπόθεση ευνοϊκού προΐδεασμού των βουλευτών και δημιουργούν εὐλογο ενδιαφέρον για όσα πρόκειται στη συνέχεια να πει. Η ανάδειξη, ακόμα, του δημοκρατικού ήθους του σε συνδυασμό με την ανιδιοτέλειά του διαμορφώνουν θετικό κλίμα υπέρ του Μαντίθεου. Τέλος, εκθέτει με απόλυτη σαφήνεια το εις βάρος του κατηγορητήριο [πολυσύνδετο σχήμα] το οποίο αρνείται έντονα να το αποδεχτεί (*οὐχ ... οὐτ' ... οὐδέ*). (Λέξεις 162)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ τοῦ ἀδυνάτου* §§1-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με το αντίστοιχο προοίμιο του *Υπέρ Μαντιθέου*: κοινά σημεία ως προς το περιεχόμενο (π.χ. για την έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς, για το βασικό κίνητρο της συκοφαντίας), ως προς το ύφος, αλλά και ως προς τους στόχους που καλείται να υπηρετήσει ένα προοίμιο ρητορικού λόγου (εὐνοια, προσοχή, κατατόπιση).

B2. Η ηθοποιία ως πρακτική πειθούς εμφανίζεται και στα δύο προοίμια, αλλά με διαφορετική εστίαση. Στον «*Υπέρ Μαντιθέου*» λόγο οι κατηγοροί του Μαντίθεου χαρακτηρίζονται ως συκοφάντες με έμμεσο τρόπο (*τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις*) και εχθροί του. Ωστόσο, αυτό

που κυριαρχεί είναι η επίκληση στο ήθος του ομιλητή. Πιο συγκεκριμένα, τονίζεται η βεβαιότητα και η αυτοπεποίθηση (*σφόδρα έμαυτῶ πιστεύω*) ενός ανθρώπου που θεωρεί ότι έχει δίκιο και επιζητά να πείσει τους ακροατές του για να αποκαταστήσει πριν απ' όλα την ηθική τάξη και όχι τόσο για προσωπικό όφελος. Από την άλλη, στον «Υπέρ τοῦ αδυνάτου» λόγο επικρατεί η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου, του οποίου η ενέργεια χαρακτηρίζεται από ψέματα, μεθοδευμένη εκδικητικότητα και φθόνο (χαρακτηριστική η επανάληψη της λέξης), ενώ την ίδια στιγμή ο κατηγορούμενος αρκείται σε μία σύντομη αναφορά ότι είναι καλύτερος πολίτης από τον αντίπαλό του. (Λέξεις 134)

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Λ, δ-Σ, ε-Σ

B4.

(συν)είδηση, ιστορία, ειδικός – διαβολικός, επιβολή, βλήμα – βίος, βίωμα, νυχτόβιος – κατάσταση, σταθμός, στατικός – ελπίδα, ελπιδοφόρος, εύελπιν

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Δημοσθένης, Κατ' Άριστογείτονος Α' §§15-17.4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Όλη η ζωή των ανθρώπων, Αθηναίοι, είτε αυτοί κατοικούν σε μεγάλη πόλη είτε σε μικρή, κυβερνάται από τη φύση και τους νόμους. Από τα προηγούμενα η φύση είναι απρόβλεπτη και χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο που τη διαθέτει, ενώ οι νόμοι είναι κοινοί και προβλέψιμοι και οι ίδιοι για όλους. Η φύση, αφενός, αν είναι φαύλη, πολλές φορές θέλει το κακό· για αυτό θα δείτε ότι άνθρωποι με τέτοια φύση κάνουν λάθη. Οι νόμοι, αφετέρου, θέλουν τη δικαιοσύνη και την αρετή και το ωφέλιμο, και αυτό επιδιώκουν, και όταν αυτό βρεθεί, προβάλλεται ως γενικός κανόνας, που ισχύει εξίσου και με όμοιο τρόπο για όλους, και αυτό είναι ο νόμος. Σε αυτόν αρμόζει να

Όλος ο βίος των ανθρώπων, άνδρες Αθηναίοι, είτε μεγάλη πόλη, είτε μικρή κατοικούν, κανονίζεται από τη φύση και τους νόμους. Από τα δύο αυτά στοιχεία, η φύση είναι κάτι ακανόνιστο και για κάθε άτομο ανάλογο προς εκείνον που το έχει, οι νόμοι όμως είναι στοιχείο κοινό, έχει ήδη κανονιστεί και είναι το ίδιο για όλους. Η φύση λοιπόν, αν είναι κακή, πολλές φορές επιδιώκει το κακό· γι' αυτό θα δείτε ότι οι άνθρωποι αυτού του είδους διαπράττουν σφάλματα. Από την άλλη, οι νόμοι το δίκαιο και το καλό και το ωφέλιμο θέλουν και επιδιώκουν και, όταν αυτό βρεθεί, γίνεται κανόνας γενικός, ίσος και όμοιος για όλους και αυτός είναι ο νόμος. Σε αυτόν όλοι

υπακούουν όλοι για πολλούς λόγους, και κυρίως επειδή κάθε νόμος είναι θεϊκή ανακάλυψη και δωρεά, τρόπος σκέψης των συνετών ανθρώπων, διόρθωση των εκουσίων και ακουσίων λαθών, κοινή συμφωνία της πόλης, σύμφωνα με την οποία αρμόζει να ζουν όλοι οι πολίτες. Ότι βέβαια ο Αριστογείτονας είναι ένοχος για όσα προβλέπει η δικαιοσύνη σε σχέση με την καταγγελία για παράνομη ανάληψη καθήκοντος, και απολύτως κανένα επιχείρημά του δεν αξίζει να ληφθεί υπόψη, είναι εύκολο να το πληροφορηθείτε.

Μτφρ. Α. Τυφλόπουλος – Επιμ. Δ. Ιακώβ. 2006.

πρέπει να υπακούουν για πολλούς λόγους και προπάντων διότι κάθε νόμος είναι εύρημα και δώρο των θεών, απόφαση σωφρόνων ανθρώπων, επανόρθωση των εκουσίων και ακουσίων σφαλμάτων, συμφωνία κοινή της πόλεως, σύμφωνα προς την οποία πρέπει να ζουν όλοι όσοι ζουν στην πόλη. Αλλ' εξάλλου ότι ήδη ο Αριστογείτονας έχει αποδειχθεί ότι αδίκησε, σύμφωνα προς όλες τις απόψεις του δικαίου, τις οποίες αναφέρει η καταγγελία και ότι δεν του υπολείπεται πλέον κανένα επιχείρημα αποδεκτό, γι' αυτό είναι εύκολο να σας διαφωτίσω.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1962. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ2. Ο Δημοσθένης αιτιολογεί την υποχρέωση όλων των πολιτών να υπακούν στους νόμους με τα ακόλουθα επιχειρήματα. Πρώτα απ' όλα, αναφέρεται στη θεϊκή διάσταση του νόμου, καθώς θεωρεί ότι ο νόμος είναι επινόηση και δώρο των θεών στους ανθρώπους. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Δημοσθένη ο νόμος εκφράζει τον τρόπο σκέψης των συνετών ανθρώπων, ενώ, παράλληλα, διορθώνει τόσο τα ακούσια όσο και τα εκούσια σφάλματα. Τέλος, ο νόμος είναι αποτέλεσμα κοινής συμφωνίας των ανθρώπων, σύμφωνα με την οποία είναι απαραίτητο να ζουν όλοι οι πολίτες στο πλαίσιο της κοινωνίας. (Λέξεις 87)

Γ3. (*ῶ*) πόλι, (*ῶ*) ἄνερ, σχούσης, ἐζήτουν, ἐπέιθου

Γ4.

α.

ἄτακτον: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) φύσις (από το *ἐστίν*).

ἐξαμαρτάνοντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στο (αντικείμενο) τοὺς τοιούτους (από το *εὐρήσετε*).

πᾶσιν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο/στα ἴσον και ὅμοιον.

ζῆν: είναι υποκείμενο στο ρήμα *προσῆκει* (τελικό απαρέμφατο).

Ἀριστογείτων: είναι υποκείμενο στο ρήμα *ἔάλωκεν*.

β.

Υπόθεση: ἂν (ἡ φύσις) ἦ πονηρά (ἂν + υποτακτική)

Απόδοση: Ἡ μὲν οὖν φύσις πολλάκις φαῦλα βούλεται (οριστική ενεστώτα)

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον, δηλαδή κάτι διαχρονικό.

2ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἔπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὔηθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο πατέρας του Μαντίθεου έστειλε τον ένα γιο του στον Ελλησποντο και τον άλλο (τον Μαντίθεο) στον Πόντο.
- 2) Ο Μαντίθεος και ο αδελφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πριν την εξόρμηση των δημοκρατικών από το οχυρό της Φυλής στον Πειραιά.
- 3) Σύμφωνα με τον Μαντίθεο όσοι είχαν ζήσει εκτός Αθήνας και δεν μετείχαν στις αντιδημοκρατικές ενέργειες των Τριάκοντα αποκλείονταν από τα δημόσια αξιώματα.

β. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

- 1) «...**μεθισταμένης τῆς πολιτείας**»: Σε ποια πολιτειακή αλλαγή αναφέρεται με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)

- 2) «*έν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰπεύειν οὐκ ἔνεισιν*»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «*τούτῳ*»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη για τις κατηγορίες εναντίον του. Με ποια επιχειρήματα ο Μαντίθεος προσπαθεί να αμφισβητήσει την εγκυρότητα της συγκεκριμένης απόδειξης;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Αυτοὶ ἐξόρισαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συμπολίτες τοὺς στα μέρη τῶν ἐχθρῶν σας, πολλοὺς τοὺς θανάτωσαν ἀδίκῃ καὶ τοὺς ἀφήσαν ἀταφοὺς, πολλοὺς τοὺς στέρησαν ἀπὸ ὅλα τὰ νόμιμα πολιτικά τοὺς δικαιώματα, πολλῶν τις θυγατέρες, ἐνῶ ἦταν ἐτοιμὲς γιὰ γάμο, τις ἐμπόδισαν. Καὶ ἔχουν φτάσει σὲ τέτοιο βαθμὸ θράσου, ὥστε ἦρθαν ἐδῶ νὰ ἀπολογηθοῦν καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ἔχουν πράξει τίποτε κακὸ ἢ ἀνέντιμο. Θὰ ἤθελα πραγματικά νὰ ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ που λένε· γιὰτὶ ἀρκετὸ μέρος ἀπὸ αὐτὸ τὸ καλὸ θὰ ἦταν δικό μου. Τώρα ὁμως δὲν μποροῦν νὰ διεκδικήσουν μιὰ τέτοια συμπεριφορὰ οὔτε ἀπέναντι στὴν πόλη οὔτε ἀπέναντι σ' ἐμένα. Τὸν ἀδελφὸ μου, ὅπως εἶπα καὶ πιο πάνω, τὸν θανάτωσε ὁ Ερατοσθένης, μολονότι οὔτε ὁ ἴδιος εἶχε πάθει κανένα κακὸ ἀπὸ αὐτὸν οὔτε τὸν ἀντιλήφθηκε νὰ διαπράττει καμιά ἀδικία ἐναντίον τῆς πόλης· ἀπλούστατα, ἤθελε μόνο νὰ ικανοποιήσει τὶς παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

B2. Τόσο ο Μαντίθεος (πρωτότυπο κείμενο) όσο και ο Λυσίας (μεταφρασμένο κείμενο) αναφέρονται στα τραγικά γεγονότα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα. Σε ποιες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα εστιάζει ο κάθε ρήτορας και με ποιον τρόπο;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

Α	Β
1. Σύμφωνα με το ομηρικό ιδανικό ο ήρωας έπρεπε να διαπρέπει	α. μόνο με πράξεις γενναιότητας στον πόλεμο. β. στην αγορά με τον λόγο και στον πόλεμο με τα ανδραγαθήματα.
2. Στην αποδοκιμασία της ρητορικής από ηθική και παιδαγωγική άποψη κατά τον 4 ^ο αι. π.Χ. σημαντικό ρόλο έπαιξε	α. η κριτική του Πλάτωνα στους διαλόγους του «Γοργίας» και «Φαίδρος». β. ο ορισμός του Γοργία για τη ρητορική ότι είναι «πειθοῦς δημιουργός».
3. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνται στις συνελεύσεις του λαού και	α. αφορούν συμβάντα του παρελθόντος. β. αφορούν μελλοντικές ενέργειες.
4. Οι λογογράφοι στην αρχαία Αθήνα ήταν έμπειροι δικανικοί ρήτορες που	α. εκφωνούσαν τους λόγους για λογαριασμό των πελατών τους. β. που έγραφαν λόγους για να τους απαγγείλουν οι πελάτες τους στο δικαστήριο.
5. Επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν σε	α. διάφορες εορτές και συγκεντρώσεις. β. όλες τις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **μεθισταμένης, φαίνονται, έχοντες, σκοπεῖν, έψηφίσασθε.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

(έκδ. του Albini, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ [μὲν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καὶ] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων, ὡς ἐγὼ περὶ τῶν ἑμαυτοῦ πρώτων εἰπὼν καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνησαί πειράσομαι. Θέοις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὡς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι· καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι· πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν ἀρχὴν <δὲ> δεῖσθαι χρημάτων. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς ἔπειθον· ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἠγοῦντο, λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς οὐ χρημάτων ἕνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποικότες.

εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν: κατέλαβαν τὴν ἐξουσία

ἄχθομαί τινι: στενοχωριέμαι, δυσανασχετῶ με κάποιον/κάτι

πάντως: τελείως, εντελῶς

ἀποκτινύναι <ἀποκτίννυμι: φονεύω

ὥσπερ (πεποικότες): λες και είχαν κάνει

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα ... τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια ἦταν ἡ πρόφαση γιὰ τὶς διώξεις ἐναντίον τῶν μετοίκων καὶ ποιοὶ ἦταν οἱ πραγματικοὶ λόγοι ποὺ οδήγησαν τοὺς Τριάκοντα σὲ αὐτὴ τὴν ἀπόφαση;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

πόλιν: δοτική πληθυντικού

πένητας: δοτική ενικού

ποιεῖν: τον ίδιο τύπο στον αόριστο της ενεργητικής φωνής

ἔλεγον: το β΄ ενικό πρόσωπο οριστικής του αορίστου β΄ της ενεργητικής φωνής

λαμβάνειν: το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο οριστικής του παρακειμένου της ενεργητικής φωνής

Μονάδες 10

Γ4.

α. «χρῆναι, ποιεῖν, ἀναμνησάειν»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των παραπάνω υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου (μονάδες 3), επισημαίνοντας αντίστοιχα το φαινόμενο της ταυτοπροσωπίας ή της ετεροπροσωπίας (μονάδες 3).

β. «Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς... συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται»: Ο ρήτορας αναφέρει μία συγκεκριμένη απόφαση του καθεστώτος των Τριάκοντα. Ποια δευτερεύουσα πρόταση στο παραπάνω απόσπασμα δηλώνει τον σκοπό αυτής της απόφασης; Να την καταγράψετε (μονάδες 2) και να την αναγνωρίσετε ως προς το είδος και την εισαγωγή της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

2ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§4-6

A1.

α.

- 1) – Λ: *Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ (...) ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε*
- 2) – Σ: *ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις*
- 3) – Σ: *οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας*

β.

1) Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη μεταβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος σε ολιγαρχικό με την εγκαθίδρυση των Τριάκοντα.

2) Η αντωνυμία «**τούτω**» αναφέρεται στο *σανίδιον* (ἐκ τοῦ *σανιδίου*).

B1. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο σανίδιο αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη ότι υπηρέτησε ως υπεάς επί των Τριάκοντα και συνεπώς ότι ως ολιγαρχικός ήταν εχθρός του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ωστόσο, ο Μαντίθεος αμφισβητεί (*εὔηθές ἐστιν*) αυτόν τον ισχυρισμό των αντιπάλων του παρουσιάζοντας ως αναξιόπιστη τη συγκεκριμένη απόδειξη. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει πως στο σανίδιο ήταν εγγεγραμμένοι πολλοί που δεν βρίσκονταν καν στην Αθήνα την περίοδο αυτή, ενώ δεν αναγράφονταν άλλοι που ομολογημένα είχαν υπηρετήσει στο ιππικό των Τριάκοντα. Επομένως, τα στοιχεία του σανιδίου είναι ανακριβή ή ελλιπή. Δεν αρκείται, ωστόσο, μόνο στην αμφισβήτηση της αξιοπιστίας του σανιδίου. Αντιπροτείνει ως πιο έγκυρη απόδειξη (*ἔλεγχος μέγιστος*) για το γεγονός ότι πράγματι δεν είχε υπηρετήσει στο ιππικό των Τριάκοντα τον κατάλογο (*καταστάσεις*) που τηρούσαν οι αρχηγοί του ιππικού ανά φυλή, στον οποίο αναγράφονταν όλοι όσοι ήταν υπόχρεοι να υπηρετήσουν ως υπεείς, για τον πρόσθετο λόγο ότι σχετιζόταν άμεσα με την απόδοση χρηματικού λογαριασμού και την επιστροφή του επιδόματος που είχαν λάβει όσοι είχαν υπηρετήσει ως υπεείς την περίοδο των Τριάκοντα. (Λέξεις 169)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ Ἐρατοσθένους* §§21-23

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται στις εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα, τόσο απέναντι στους Αθηναίους (δημόσια ζωή) όσο και απέναντι στον αδελφό του Λυσία (σε οικογενειακό επίπεδο). Μπορεί να συνδυαστεί με το αρχαίο

διδαγμένο απόσπασμα από τον *Υπέρ Μαντιθέου* λόγο, καθώς και ο Μαντίθεος αναφέρεται στις αυθαιρεσίες των Τριάκοντα με τις φράσεις *είς τοιοῦτον καιρὸν-ἔξαμαρτάνουσι-ἡτίμαζον*.

B2. Και ο Μαντίθεος και ο Λυσίας αναφέρονται στις εγκληματικές ενέργειες του καθεστώτος των Τριάκοντα, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Ο Μαντίθεος επισημαίνει σε γενικές γραμμές ότι όταν επέστρεψε στην Αθήνα προς το τέλος της κυριαρχίας των Τριάκοντα, σε μία ιδιαίτερα ταραγμένη εποχή, οι Τριάκοντα δεν έδειχναν πλέον καμία εμπιστοσύνη σε κανέναν, ενώ παράλληλα στερούσαν από τα αξιώματα και τα πολιτικά τους δικαιώματα ακόμα και πρώην συνεργάτες τους (*μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον*). Από την άλλη Λυσίας στο δικό του κατηγορητήριο εστιάζει σε συγκεκριμένες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα: όχι μόνο στέρησαν από τα πολιτικά τους δικαιώματα αρκετούς Αθηναίους πολίτες, αλλά επιπλέον ατίμασαν πολλούς (άνδρες και γυναίκες) και θανάτωσαν άδικα πολλούς ανάμεσα σε αυτούς και τον αδελφό του. Η άδικη θανάτωση του αδελφού του αποδίδεται από τον Λυσία στην αποδεδειγμένη έφεση του Ερατοσθένη προς την παρανομία. Τόσο οι συγκεκριμένες κατηγορίες του Λυσία όσο και η γενική αναφορά του Μαντίθεου στο καθεστώς των Τριάκοντα αποτυπώνουν με σαφήνεια τον ολοφάνερα εγκληματικό χαρακτήρα που είχαν αυτές οι ενέργειες. (Λέξεις 164)

B3. 1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

B4.

κατάστημα, επανάσταση, αναστάτωση – εμφάνιση, επιφάνεια, συκοφαντία – εχεμύθεια, συνέχεια, αποχή – σκοποβολή, τηλεσκόπιο, κατάσκοπος – ψηφοφορία, ψηφοδέλτιο, καταψήφιση.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

<p>Όταν πήραν την εξουσία οι Τριάντα, αυτοί οι πανούργοι και συκοφάντες, διακήρυξαν ότι ήταν απαραίτητο να εκκαθαρίσουν την πόλη από τα επικίνδυνα στοιχεία, και έτσι να οδηγηθούν οι πολίτες σε μια φρόνιμη και ενάρετη ζωή. Μολονότι όμως</p>	<p>Όταν όμως κατέλαβαν την εξουσία οι τριάντα τύραννοι, μοχθηροί και συκοφάντες, που διακήρυτταν ότι πρέπει να καθαρίσουν την πόλη από τους άδικους και να στρέψουν τους υπόλοιπους πολίτες προς την αρετή και τη δικαιοσύνη, αν και υπόσχονταν τέτοια, όμως δεν τολμούσαν να κάνουν και τέτοια, όπως θα</p>
---	--

υπόσχονταν κάτι τέτοια, τίποτε απ' αυτά δεν επιχειρούσαν να πραγματοποιήσουν, όπως θα προσπαθήσω να σας θυμίσω και σχετικά μ' εσάς, αφού μιλήσω πρώτα για το προσωπικό μου θέμα.

Ο Θέογνης και ο Πείσωνας σε μια σύσκεψη των Τριάντα υποστήριξαν σχετικά με τους μετοίκους ότι ήταν ανάμεσά τους μερικοί δυσαρεστημένοι με την πολιτική κατάσταση· είχαν λοιπόν οι Τριάντα μια θαυμάσια πρόφαση να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι επιβάλλουν κυρώσεις, στην πράξη όμως να εξοικονομήσουν χρήματα· άλλωστε η πόλη βρισκόταν σε οικονομικό αδιέξοδο, και η κυβέρνηση χρειαζόταν πόρους. Δε δυσκολεύτηκαν να πείσουν το ακροατήριό τους· γι' αυτούς η εκτέλεση ανθρώπων είχε ελάχιστη σημασία, ενώ η εξασφάλιση χρημάτων μεγάλη. Αποφάσισαν λοιπόν να συλλάβουν δέκα μετοίκους, ανάμεσά τους και δύο φτωχούς, για να έχουν και για την περίπτωση των υπολοίπων κάποιο πρόσχημα, ότι τάχα οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα, αλλά αποσκοπούσαν στο συμφέρον της πολιτείας — λες και οποιαδήποτε άλλη από τις πράξεις τους ήταν δικαιολογημένη.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης [χ.χ.]

επιχειρήσω να υπενθυμίσω και για δικές σας περιπτώσεις, αφού πρώτα καλύψω όσα αφορούν εμένα.

Ο Θέογνης, λοιπόν, και ο Πείσωνας υποστήριξαν για τους μέτοικους στις συνεδριάσεις των Τριάκοντα ότι υπήρχαν μερικοί που υπόσκαπταν το καθεστώς· ήταν, επομένως ωραιότατη πρόφαση να φαίνονται ότι τιμωρούν (υπονομευτές του καθεστώτος), στην ουσία όμως να χρηματίζονται· πάντως η πόλη μαστιζόταν από οικονομική κρίση και η εξουσία είχε ανάγκη από χρήματα· και όσους τα άκουγαν τους έπειθαν με ευκολία· γιατί δεν το είχαν για τίποτα να σκοτώνουν ανθρώπους, εκτιμούσαν όμως περισσότερο να εισπράττουν χρήματα. Αποφάσισαν, λοιπόν, να συλλάβουν δέκα (μέτοικους), ανάμεσά τους και δυο φτωχούς, για να υπάρχει δικαιολογία προς τους άλλους ότι αυτά δεν έγιναν με σκοπό τα χρήματα, αλλά έχουν γίνει προς το συμφέρον της πολιτείας, λες και είχαν κάνει κάτι από τα άλλα, φυσικότερα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης, 2003.

Γ2. Οι Τριάκοντα με πρόφαση ότι κάποιιοι μέτοικοι ήταν δυσαρεστημένοι με το τυραννικό καθεστώς και ενεργούν εναντίον του, σχεδίασαν την εξόντωσή τους με απώτερο, όπως ισχυρίζεται ο ομιλητής, σκοπό να εξοικονομήσουν χρήματα για τους ίδιους. Τα χρειάζονταν, επειδή από τη μία στην πόλη επικρατούσε φτώχεια και από την άλλη η τυραννική διακυβέρνησή τους ήταν πολυέξοδη. Ωστόσο, προχώρησαν στη σύλληψη μεταξύ άλλων και κάποιων φτωχών μετοίκων που έγινε εσκεμμένα προκειμένου να ισχυριστούν ότι δήθεν οι ενέργειές τους δεν είχαν οικονομικά κίνητρα. (Λέξεις 79)

Γ3. πόλεσι, πένητι, ποιῆσαι, εἶπες, εἰλήφασι

Γ4.

α.

χρηῆναι: είναι αντικείμενο στη μετοχή *φάσκοντες* (ειδικό απαρέμφατο): ετεροπροσωπία

ποιεῖν: είναι αντικείμενο ρήμα *έτόλμων* (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο εννοείται: *οἱ τριάκοντα*)

ἀναμνηῆσαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *πειράσομαι* (τελικό απαρέμφατο): ταυτοπροσωπία (υποκείμενο και στο ρήμα και στο απαρέμφατο είναι η αντωνυμία *έγώ*).

β.

Ο σκοπός της απόφασης των Τριάκοντα δηλώνεται με τη δευτερεύουσα (επιρρηματική) **τελική πρόταση** «*ἵνα αὐτοῖς ἦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία*». Η πρόταση εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο *ἵνα*.

3ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἵππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὧ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποικῶς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι επέστρεψε ολόκληρο το επίδομα του ιππεία στο δημόσιο.
2. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του σανιδίου.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι οι σύνδικοι, ως συνήγοροι του δημοσίου, τον κατηγόρησαν ότι δεν επέστρεψε το επίδομα του ιππεία.
4. Ο Μαντίθεος αρνείται την κατηγορία, επειδή θεωρεί ότι αποτελεί εμπόδιο στην έγκρισή του ως βουλευτή.
5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του είναι ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών του.

Μονάδες 10

B1. «*Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον... πιστεύοιτε*»: Με ποια επιχειρήματα καταλήγει ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο συμπέρασμα και με ποια εκφραστικά μέσα ενισχύει την επιχειρηματολογία του;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως άπολογία §18

Στον λόγο του «Δήμου καταλύσεως άπολογία», ο ρήτορας προσπαθεί ν' αποδείξει ότι οι κατηγοροί του τον συκοφαντούν άδιστα και ότι ο ίδιος την περίοδο των Τριάκοντα έδρασε ως δημοκράτης.

Νομίζω, άνδρες δικαστές, ότι δε θα μισούσατε δίκαια αυτούς που στην περίοδο της ολιγαρχίας δεν είχαν πάθει κανένα κακό, ενώ πρέπει να οργίζεσθε εναντίον εκείνων που βασάνισαν το λαό, ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν (από την Αθήνα) αλλά αυτούς που σας εξόρισαν, ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους αλλά αυτούς που αφείρεσαν την περιουσία από άλλους, ούτε αυτούς που έμειναν στην πόλη για να σώσουν τη ζωή τους αλλά αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους. Αν, πάλι, νομίζετε ότι πρέπει να εξοντώσετε εσείς όσους εκείνοι ξέχασαν να αδικήσουν, δε θα εξαιρεθεί κανένας πολίτης.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

B2. Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο και οι δύο κατηγορούμενοι προσπαθούν να αποδείξουν πως δεν υπήρξαν συνεργοί των Τριάκοντα τυράννων.

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Οι δημιουργοί και διδάσκαλοι της συστηματικής ρητορικής	α. δεν έχει καθορισμένο αντικείμενο να διδάξει ούτε αξιόπιστη μέθοδο.
2. Επίκεντρο της συστηματικής ρητορικής εξελίχθηκε η Αθήνα, γιατί	β. το προοίμιον, η διήγησις, η πίστις και ο επίλογος.
3. Ο Πλάτων αρνείται να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική, γιατί	γ. ήταν ο Συρακόσιος Κόραξ και ο επίσης Συρακόσιος μαθητής του Τ(ε)ισίας.
4. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνταν	δ. η διήγησις, η πίστις και ο επίλογος. ε. στα δικαστήρια.
5. Τα μέρη του ρητορικού λόγου είναι	ζ. την ευνοούσαν η δημοκρατία, οι πολύλογοι Αθηναίοι, το μέγεθος της

	<p>πόλης και οι σοφιστές που ζούσαν σε αυτή. η. στις συνελεύσεις του λαού.</p>
--	--

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **ἀποδείξειεν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Μου δίνεις ένα, για να καταλάβω τι εννοείς;
- Γνωστή ηθοποιός παρουσίασε την μόδας διάσημου οίκου.
- Επειδή υπήρχαν πολλές φοροδιαφυγής, πραγματοποιήθηκαν σαρωτικοί έλεγχοι στην αγορά.
- Μην ξεχάσεις να πάρεις την
- Η συμπεριφορά του ήταν Δεν έχω κανένα παράπονο.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶν, *Ἰέρων*, κεφ. 5, §§ 1-2

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)

Ο Ιέρωνας, τύραννος των Συρακουσών, στον διάλογό του με τον ποιητή Σιμωνίδη παραθέτει όλα τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι τύραννοι παρουσιάζουν αντιφάσεις στα συναισθήματα και τη συμπεριφορά τους.

Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδῃ, τῶν τυράννων. Γινώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἦττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μὴ τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν, τοὺς δὲ σοφοὺς, μὴ τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ὄταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; Οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μῆποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. Χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἠγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. Ἐτι δὲ φιλόπολιν

μὲν ἀνάγκη καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σώζεσθαι δύναίτο οὔτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν.

ὁ ἄλκιμος: ο γενναίος, ο δυνατός

ἄγαμαί τι: θαυμάζω, επιδοκιμάζω κάτι

προστατέομαι, -οὔμαι ὑπό τινος: κυβερνώμαι, διοικούμαι από κάποιον

ὑπεξαιροῦμαι: απομακρύνω κάποιον

ὁ ἀνδραποδώδης: ο δουλικός, ο δουλοπρεπής

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Χαλεπὸν δ' ἐρῶ ... ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις;*»

Μονάδες 20

Γ2. Ποιους ανθρώπους, κατά κύριο λόγο, οι τύραννοι εμπιστεύονται και για ποιους λόγους σύμφωνα με τον Ιέρωνα;

Μονάδες 10

Γ3.

α.

σοι: Να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό και στο τρίτο πρόσωπο.

καταλείπονται: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική ενεστώτα και αορίστου (στην ίδια φωνή και διάθεση). (μονάδες 4)

β. ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐνοχλεῖν: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε δύο ουσιαστικά της τρίτης κλίσης και να τα γράψετε στην κλητική πτώση του αριθμού που βρίσκονται. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.

α. «Τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται ... πλήθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι»: Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε και να καταγράψετε τις προτάσεις που δηλώνουν φόβο (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 2).

β. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων/φράσεων του κειμένου:

τυράννων: είναι στο

ιδιωτῶν: είναι στο

τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: εἶναι στο

αὐτῶν: εἶναι στο

ἐαυτῶν: εἶναι στο

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

3ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§ 7-8

A1.

1. – Λ: *οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα*
2. – Λ: *ἕκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ*
3. – Λ: *οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις*
4. – Λ: *οὐκ ἂν ἦ ἕξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς*
5. – Σ: *ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι*

B1. Ο Μαντίθεος επικαλείται, αντί του αναξιόπιστου *σανιδίου*, τους καταλόγους των φυλάρχων, οι οποίοι ήταν αναγκαίο να είναι ακριβείς (*ἀναγκαῖον ἦν*), αλλιώς θα έπρεπε οι ίδιοι να καταβάλουν το επίδομα, αν απέκρυπταν έναν υπέα (*εἰ μὴ ἀποδείξειαν ... αὐτοῖς ζημιοῦσθαι*). Με αδιαμφισβήτητη βεβαιότητα (*οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν*), δηλώνει ότι το όνομά του δεν αναγράφεται στους καταλόγους των φυλάρχων (*οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων*). Επιπλέον, κανείς δεν τον κατηγορήσε ότι απασχόλησε τους συνηγόρους του δημοσίου (*οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις*) ούτε κανείς ανέφερε ότι επέστρεψε το επίδομα (*οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα*). Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε υπέας. Η βεβαιότητα του Μαντίθεου ότι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει τρία βασικά ενοχοποιητικά στοιχεία (που εκφράζονται με τρεις κατηγορηματικές μετοχές: *ἀπενεχθέντα, παραδοθέντα, καταβαλόντα*) εκφράζεται με την επανάληψη του «οὔτε» (πολυσύνδετο σχήμα). Πρόκειται στην ουσία για έναν παραγωγικό συλλογισμό (από το γενικό στο ειδικό). Επομένως, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι εύλογο: τα *γράμματα*, δηλ. οι κατάλογοι στους οποίους αναγράφονταν τα ονόματα των υπέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα δοθέντα επιδόματα, ήταν πιο αξιόπιστα από τα εκτεθειμένα *σανίδια*, διότι ήταν εγκυρότερα (*ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον... πιστεύοιτε*). Εξάλλου η παράδοση των καταλόγων αυτών ως επισήμων εγγράφων στη Βουλή απέκλειε οποιαδήποτε αλλοίωσή τους. (Λέξεις 190)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Δήμου καταλύσεως ἀπολογία* § 18

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο αναφέρεται, όπως και το πρωτότυπο κείμενο, στην κατηγορία της συνεργασίας με το καθεστώς των Τριάκοντα. Κοινό τόπο των δύο αποσπασμάτων αποτελεί όχι μόνο η αποστασιοποίηση των δύο κατηγορουμένων από τις πρακτικές και μεθόδους του καθεστώτος των Τριάκοντα αλλά και από τα κριτήρια που θέτουν για την αξιολόγηση του πολίτη, προτάσσοντας εκείνο της μη διάπραξης αδικιών προς

τους συμπολίτες τους. Θα μπορούσε, επίσης, να εξεταστεί και ο κοινός τρόπος διεκδίκησης της εύνοιας του ακροατηρίου από τους δύο ομιλητές.

B2. Στα δύο κείμενα αποτελεί κοινό τόπο η αγωνιώδης προσπάθεια των ομιλητών να αποδείξουν πως δεν συμμετείχαν στις εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα. Ο Μαντίθεος προσπαθεί να αποδείξει πως, και αν ακόμα είχε υπηρετήσει ως υπέας κατά την παραμονή του στην πόλη, αυτό δεν θα μπορούσε να αποτελέσει τεκμήριο ενοχής του, αφού η ανάληψη τέτοιου αξιώματος δεν εμπόδισε και άλλους Αθηναίους να διακριθούν στην πολιτική ζωή μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας (*Ὅρῳ δὲ ... ἰππάρχους κεχειροτονημένους*). Αλλά και στο παράλληλο κείμενο ο κατηγορούμενος υποστηρίζει πως οι δικαστές οφείλουν να ερευνήσουν αν η δράση του προκάλεσε, πράγματι, κακό στους συμπολίτες του και μόνο τότε να τον καταδικάσουν γι' αυτό (*ενώ πρέπει να οργίζεσθε.... αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους*), και όχι για το γεγονός ότι παρέμεινε στην πόλη την περίοδο των Τριάκοντα (*ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν*) προσπαθώντας να προστατεύσει την οικογένειά του (*ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους*). Επομένως, και στα δύο κείμενα η κατηγορία της συνεργασίας με το τυραννικό καθεστώς παρουσιάζεται ως ανυπόστατη και ως αποτέλεσμα προσωπικής έχθρας κακόβουλων κατηγορών προς φιλήσυχους πολίτες. (Λέξεις 182)

B3. 1-γ, 2-ζ, 3-α, 4-η, 5-β

B4. παράδειγμα, επίδειξη, ενδείξεις, απόδειξη, υποδειγματική

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἰέρων κεφ. 5 §§ 1-2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

<p>Θα σου πω κι ένα άλλο από τα δυσάρεστα που παθαίνουν οι τύραννοι, Σιμωνίδη. Αυτοί, παρ' όλο που αναγνωρίζουν τους γενναίους, τους σοφούς και τους δίκαιους όχι λιγότερο απ' ότι οι ιδιώτες, τους φοβούνται μάλλον παρά τους θαυμάζουν τους ανδρείους, μήπως και τολμήσουν κάτι για χάρη της ελευθερίας· τους σοφούς μήπως και μηχανευτούν κάτι τους δίκαιους,</p>	<p>Θα σου πω, Σιμωνίδη, και ένα άλλο δυσάρεστο πάθημα τυράννων. Αυτοί ξέρουν πολύ καλά και τους σεμνούς και τους σοφούς και τους δίκαιους πολίτες, αλλά αντί να τους εκτιμούν τους φοβούνται· άλλους -τους ανδρείους- μήπως και αποτολήσουν κάτι για χάρη της ελευθερίας τους, άλλους δε, τους σοφούς, μήπως μηχανευτούν κάτι εναντίον τους και</p>
--	---

μήπως τους θελήσει το πλήθος για κυβερνήτες του. Κι όταν οι τύραννοι από το φόβο τους τους ξεπαστρέψουν αυτούς, ποιοι άλλοι θα τους μείνουν για να τους χρησιμοποιούν εκτός από τους άδικους, τους έκλυτους και τους δουλοπρεπείς; Τους άδικους τους εμπιστεύονται, γιατί κι αυτοί φοβούνται, όπως οι τύραννοι, μήπως η πόλη κάποια μέρα γίνει ελεύθερη και ασκήσει πάνω τους την εξουσία της· τους έκλυτους εξαιτίας της ελευθερίας δράσης που έχουν προς το παρόν και τους δουλοπρεπείς, επειδή αυτοί δεν έχουν καμιά αξίωση να είναι ελεύθεροι. Μου φαίνεται λοιπόν δυσάρεστο κι αυτό το πάθημα: άλλους να θεωρείς χρηστούς άνδρες κι άλλους να είσαι αναγκασμένος να χρησιμοποιείς. Επιπλέον, ο τύραννος είναι αναγκασμένος να αγαπά την πόλη του· γιατί χωρίς αυτή δεν μπορεί ούτε να υπάρχει ούτε να ευτυχεί· η τυραννία όμως αναγκάζει τους τυράννους να εγκαλούν την ίδια την πατρίδα τους.

Μτφρ. Λ. Τρουλινός. 1994.

τέλος, τους δίκαιους, μήπως επιθυμήσει ο λαός να τον κυβερνήσουν αυτοί. Όταν όλους αυτούς τους απομακρύνουν από φόβο, ποιοι άλλοι απομένουν για να τους χρησιμοποιήσουν, παρά οι άδικοι, οι ανήθικοι και οι δουλοπρεπείς; Οι άδικοι προσελκύουν την εμπιστοσύνη των τυράννων γιατί δεν φοβούνται ότι αν καμιά φορά ελευθερωθούν οι πολιτείες θα ανατεθεί η εξουσία στους άδικους αυτούς. Τους ανήθικους τους εμπιστεύονται γιατί δεν ενδιαφέρονται παρά για την παρούσα εξουσία, ενώ τους δουλοπρεπείς τους θέλουν γιατί ούτε για τον εαυτό τους δεν διεκδικούν την ελευθερία. Πιστεύω, λοιπόν, πως και τούτο το πάθημα είναι δυσάρεστο, δηλαδή αυτούς που τους θεωρείς ως χρηστούς άνδρες να μη μπορείς να τους χρησιμοποιήσεις κι αυτούς που δεν εκτιμάς ν' αναγκάζεις να τους χρησιμοποιείς. Ακόμα πρέπει ο τύραννος ν' αγαπά την πόλη του, γιατί χωρίς την πολιτεία δεν μπορεί ούτε να υπάρξει, ούτε να ευδαιμονεί. Η τυραννίδα, όμως, αναγκάζει τους τυράννους να κακομεταχειρίζονται και τις ίδιες τους τις πατρίδες και να τις μειώνουν με τα διάφορα μέτρα τους.

Μτφρ. Τ. Βουρνάς. 1984.

Γ2. Σύμφωνα με τον Ιέρωνα, οι τύραννοι εμπιστεύονται τρεις κατηγορίες ανθρώπων: τους άδικους, τους ανήθικους και τους δουλοπρεπείς. Τους άδικους ανθρώπους τους εμπιστεύονται, αφού θεωρούν πως δεν πρόκειται να τους αναθέσει κανείς την εξουσία, σε περίπτωση που οι ίδιοι ανατραπούν. Επίσης, εμπιστεύονται τους ανήθικους (αυτούς που δεν

έχουν εγκράτεια), γιατί αυτοί ενδιαφέρονται μόνο για το πώς θα εξασφαλίσουν οφέλη στη διάρκεια που βρίσκονται στην εξουσία, καθώς και τους δούλοπρεπείς, οι οποίοι δεν παλεύουν για την ελευθερία κανενός ούτε καν για τη δική τους. (Λέξεις 82)

Γ3. α. σφίσι(ν), καταλείπωνται, καταλίπωνται β. ὦ τυραννί, ὦ πατρίδες.

Γ4α.

μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

μή τι μηχανήσωνται: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι: είναι δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση.

Και οι τρεις ενδοιαστικές προτάσεις εισάγονται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο «μή», διότι δηλώνουν φόβο μήπως γίνει κάτι ανεπιθύμητο κι εκφέρονται με υποτακτική αορίστου («τολήσωσι», «μηχανήσωνται», «ἐπιθυμήσῃ»), γιατί εκφράζουν φόβο προσδοκώμενο.

β.

τυράννων: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική υποκειμενική) στο πάθημα.

ιδιωτῶν: είναι γενική συγκριτική (ως β' όρος σύγκρισης) από το επίθετο συγκριτικού βαθμού ἥττον.

τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν: είναι εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα τολμήσωσι

αὐτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο ἐγκρατεῖς

ἑαυτῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο πατρίσι

4ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρκος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δέ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δέ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δέ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
2. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
3. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους**»: Σε ποιους ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**αὐτῶν**»; (μονάδες 2)

2. «*Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας*»: Σε ποια «*αἰτία*» αναφέρεται ο Μαντίθεος; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. Με ποιους τρόπους ο Μαντίθεος επιδιώκει να εξασφαλίσει την εὐνοια και τη συμπάθεια των βουλευτών; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο πρωτότυπο κείμενο.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Ο Σίμωνας οδήγησε τον ομιλητή στο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με την κατηγορία ότι ο τελευταίος τον είχε τραυματίσει, αποσιωπώντας, ωστόσο, το γεγονός ότι τη συμπλοκή με τον κατηγορούμενο την είχε προκαλέσει ο ίδιος για λόγους ερωτικής αντιζηλίας. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο.

Εάν, λοιπόν, κάποιοι άλλοι επρόκειτο να αποφασίσουν για μένα, πάρα πολύ θα φοβόμουν τη δίκη, επειδή βλέπω ότι και μαγειρέματα και τυχαία περιστατικά κάποτε γίνονται τέτοια, ώστε να συμβαίνουν στους δικαζόμενους πολλά αντίθετα προς την ορθοκρισία. Όμως, αφού ήρθα σε σας, ελπίζω να πετύχω το δίκαιο. Κυρίως αγανακτώ, κύριοι βουλευτές, γιατί θα αναγκαστώ να μιλήσω μπροστά σας για πράγματα, για τα οποία δε μιλούσα επειδή ντρεπόμουν, και ανέχτηκα τις αδικίες, αφού πολλοί επρόκειτο να γίνουν γνώστες της υπόθεσης μαζί με μένα. Επειδή όμως ο Σίμωνας με έφερε σε τέτοια ανάγκη, θα σας διηγηθώ όλα όσα έγιναν χωρίς να αποκρύψω τίποτα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

B2. Ποια κοινά στοιχεία για το ήθος των αντιπάλων τους παρουσιάζουν οι ομιλητές στα δύο κείμενα (πρωτότυπο - μεταφρασμένο) στο πλαίσιο της προσπάθειάς τους να αναιρέσουν τις κατηγορίες εις βάρος τους;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Τρεις φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής τονίζει	α. οι δικανικοί, οι επιδεικτικοί και οι επιτάφιοι. β. ο Πλάτωνας.

2. Κατά τον Αριστοτέλη υπάρχουν τρία είδη ρητορικών λόγων,	γ. αντικειμενικά πειστήρια. δ. ο Λυσίας.
3. Επιφανέστερος λογογράφος δικανικών λόγων θεωρείται	ε. πραγματικά ή πλαστά. ζ. ο Ισοκράτης.
4. Οι άτεχνες αποδείξεις δεν οφείλονται στην τεχνική δεξιότητα του ρήτορα, αλλά είναι	η. οι συμβουλευτικοί, οι δικανικοί και οι επιδεικτικοί.
5. Τα παραδείγματα σε έναν ρητορικό λόγο είναι	θ. πάντοτε πραγματικά.

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **δειόν:** Η Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία προβλέπει ραγδαία της κακοκαιρίας τις επόμενες ώρες.
- **γνώμη:** Νιώθω για το καλό που μας έκανες!
- **κεχειροτονημένους:** Η των γυναικών άλλαξε τις ισορροπίες της οικογένειας.
- **καταψεύσασθαι:** Αποδείχθηκε πως οι μάρτυρες που κατέθεσαν στο δικαστήριο εναντίον του, ήταν στην πραγματικότητα
- **δύνωμαι:** Νιώθω μεγάλη ο πυρετός με έχει καταβάλει.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* §§ 2.10.3-2.11.2

(έκδ. των Jones, H.S., Powell, J.E. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1942, ανατ. 1970)

Ο Θουκυδίδης αφού έχει αναφερθεί στις προετοιμασίες των Πελοποννησίων και στη συγκέντρωση των δυνάμεών τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ενόψει της εισβολής στην Αττική, παραθέτει τον λόγο του Αρχίδαμου.

Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρήνει τοιάδε. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσὶν· ὅμως δὲ τῆσδε οὐπω μείζονα

παρασκευήν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλάς πᾶσα τῆδε τῆ ὀρμῇ ἐπῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὖνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πράξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν.

οὕτω: ὄχι ἀκόμα

τῆς δόξης: ἀπὸ τῆ φήμη

τὸ ἔχθος: τὸ μῖσος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ἄνδρες Πελοποννήσιοι ... πράξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν**».

Μονάδες 20

Γ2. Σε ποιους απευθύνεται ο Αρχίδαμος και πώς παρουσιάζει την Αθήνα στο παραπάνω απόσπασμα της ομιλίας του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να εντοπίσετε στο αδίδακτο κείμενο τρία επίθετα υπερθετικού βαθμού και να τα γράψετε στον θετικό βαθμό, διατηρώντας το ίδιο γένος, αριθμό και πτώση. (μονάδες 6)

β. Να μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στο β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής, στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται: **εἰσίν, ἐξήλθομεν**. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.

α. «**Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους**.»: Να εντοπίσετε τις λέξεις που δημιουργούν σύγκριση στο παραπάνω χωρίο και να καταγράψετε τον α΄ και β΄ ὄρο σύγκρισης. (μονάδες 6)

β. Να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενο των υπογραμμισμένων μετοχῶν **ἔχοντες** και **ἔχουσα**. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

4ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§8-9

A1.

α.

1. – Σ: *Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλεύοντας*

2. – Σ: *Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι.*

3. – Λ: *ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι*

β.

1. Αναφέρεται στους Αθηναίους πολίτες που υπηρέτησαν - ή αναγκάστηκαν να υπηρετήσουν - ως υπεῖς κατά τη διακυβέρνηση των Τριάκοντα και τα ονόματά τους είχαν εγγραφεί στο *σανίδιον*.

2. Πρόκειται για την ψευδή, κατά τον Μαντίθεο, κατηγορία πως υπηρέτησε στο σώμα των υπέων, όταν εξουσίαζαν οι Τριάκοντα.

B1. Ο Μαντίθεος διατυπώνει μία εύστοχη υποθετική άποψη (*εἴπερ ἵππευσα ... δοκιμάζεσθαι*) που στηρίζεται στην εκλογή πολλών από τους παρόντες βουλευτές όχι μόνο στο αξίωμα αυτό, αλλά και στο αξίωμα του στρατηγού και υπάρχου, παρόλο που υπηρέτησαν στο ιππικό επί των Τριάκοντα (*Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ... κεχειροτονημένους*). Επιδοκιμάζοντας, λοιπόν, την εκλογή τους επιδιώκει να κερδίσει τη συμπάθειά τους και μία ανάλογη ευνοϊκή και δίκαιη γι' αυτόν απόφαση. Ο Μαντίθεος, δηλαδή, στοχεύει στα συναισθήματα των βουλευτών, ώστε να νιώσουν αντιπάθεια προς τους κατηγορούς του, οι οποίοι επιχείρησαν με αναξιόπιστα στοιχεία και ψευδολογίες να τον διασύρουν (*Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι*). Επιπλέον, με το να ισχυρίζεται ότι ακόμα και αν είχε υπηρετήσει ως υπέας εκείνη τη χρονική περίοδο, άφοβα θα υποβαλλόταν σε δοκιμασία, εύκολα κερδίζει τη συμπάθεια των βουλευτών. Τέλος, ο Μαντίθεος επιζητά την ευνοϊκή διάθεση και την προσοχή τους (*μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου*), καθώς θα εκθέσει τα σχετικά με τη ζωή του με συντομία (*διὰ βραχυτάτων*). (Λέξεις 166)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία §§2-3

Επισήμανση: Το προοίμιο του συγκεκριμένου δικανικού λόγου αναφέρεται στην έλλειψη ήθους του Σίμωνα και στην ανάγκη του απολογούμενου να αναφερθεί στη ζωή του. Μπορεί να συνδυαστεί με τις αναφορές του απολογούμενου Μαντίθεου ενώπιον των βουλευτών, επειδή οι κατήγοροί του τόλμησαν να πουν προφανή ψέματα εναντίον του.

B2. Και στα δύο κείμενα οι απολογούμενοι υποστηρίζουν πως έχουν αδικηθεί από ανθρώπους που ψεύδονται και επιδιώκουν δίκες. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η ίδια η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της ψευδολογίας των κατηγορών (*ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο ... καταψεύσασθαι*). Με το επίρρημα «*περιφανῶς*» τονίζει το μέγεθος της αναξιοπιστίας τους, γιατί, εφόσον ψεύδονται τόσο φανερά, δεν βλέπουν μόνο εκείνον, αλλά υποτιμούν και τη Βουλή την οποία παραπλανούν εν γνώσει τους. Στην «*Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία*» το ήθος του Σίμωνα αναγκάζει τον ομιλητή να αναφερθεί στην προσωπική του ζωή (*Επειδὴ ὁμως ο Σίμωνας με ἔφερε σε τέτοια ἀνάγκη...*). Η αγανάκτηση του ομιλητή (*Κυρίως ἀγανακτῶ*) και η αναγκαστική ανεκτικότητα του στις αδικίες (*ἀνέχτηκα τις ἀδικίες*) υποδηλώνουν πως ο κατήγορος είναι ψεύτης, αναξιόπιστος κι ανήθικος. Επομένως, και οι δύο ομιλητές εμφανίζονται αδικούμενοι από αναξιόπιστους ανθρώπους, που θέλουν να τους διαβάλουν και να τους βλάψουν. (Λέξεις 146)

B3. 1-ζ, 2-η, 3-δ, 4-γ, 5-ε

B4.

επιδείνωση, ευγνωμοσύνη, χειραφέτηση, ψευδομάρτυρες, αδυναμία

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§ 2.10.3-2.11.2

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Κι όταν συνάχτηκε έτσι όλος ο συμμαχικός στρατός, κάλεσε ο Αρχίδαμος, ο βασιλιάς της Σπάρτης, που ήταν αρχιστράτηγος της εκστρατείας αυτής, όλους τους στρατηγούς των πόλεων όλων και τους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες, και τους ορμήνεψε κάπως έτσι: «Άντρες της Πελοποννήσου και σύμμαχοι: Και οι	Όταν συγκεντρώθηκε όλος ο στρατός, ο βασιλεύς των Λακεδαιμονίων Αρχίδαμος, αρχιστράτηγος της εκστρατείας, συγκάλεσε όλους τους στρατηγούς και όλους τους αξιωματούχους των συμμάχων και τους είπε περίπου τα ακόλουθα: «Πελοποννήσιοι και Σύμμαχοι! Και οι πρόγονοί μας έκαναν πολλούς πολέμους και μέσα στην
--	---

πατέρες μας πήραν μέρος σε πολλές εκστρατείες μέσα κ' έξω από την Πελοπόννησο, κ' εμείς οι γεροντότεροι δεν είμαστε άμαθοι στον πόλεμο· δεν εβγήκαμε όμως ποτέ με μεγαλύτερο στράτευμα κ' εφοδιασμό από τούτον — εδώ, και πηγαίνομε τώρα να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή, κ' εμείς οι ίδιοι είμαστε πολύ μεγάλος και διαλεχτός στρατός. Σωστό είναι λοιπόν να μη φανούμε χειρότεροι από τους πατέρες μας, ούτε κατώτεροι από τη φήμη που έχομε εμείς οι ίδιοι. Γιατί ολόκληρη η Ελλάδα έχει ξεσηκωθεί με τούτη την εκστρατεία, κ' έχει στραμμένο το νου της σε μας, κ' επειδή μισούν τους Αθηναίους, ποθούν να πετύχομε αυτό που βάλαμε σκοπό μας.

Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962.

Πελοπόννησο και στο εξωτερικό, αλλά και οι γεροντότεροι από εμάς δεν είναι άπειροι στον πόλεμο. Ποτέ άλλοτε, όμως, δεν εκστρατεύσαμε με τόσες πολλές δυνάμεις και τόσα πολλά μέσα, αλλά πάμε να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή και με πολυάριθμο και άριστο στράτευμα. Έχομε, επομένως, την υποχρέωση να μην φανούμε κατώτεροι ούτε από τους πατέρες μας ούτε από την δική μας φήμη. Η Ελλάδα ολόκληρη έχει συγκλονιστεί με την εκστρατεία αυτήν κι έχει τα βλέμματά της καρφωμένα απάνω μας κι ελπίζει, επειδή μισεί τους Αθηναίους, ότι θα επιτύχομε στην επιχείρησή μας.

Μτφρ. Άγγελος Σ. Βλάχος. 2008.

Γ2. Ο Αρχίδαμος απευθύνεται ως αρχιστράτηγος της εκστρατείας στους στρατηγούς όλων των συμμαχικών πόλεων από την Πελοπόννησο, καθώς και στους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες τους, επισημαίνοντας για την Αθήνα πως είναι μία πόλη πολύ ισχυρή, την οποία, όμως, μισούν σχεδόν όλοι οι Έλληνες. (Λέξεις 43)

Γ3. α. Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να επιλέξει τρία από τα ακόλουθα: *άξιολόγους, δυνατήν, πολλοί, αγαθοί.*

β. ἴσθι, ἔξελθε

Γ4.

α.

ἡμᾶς (α' όρος σύγκρισης) - *τῶν πατέρων* (γενική συγκριτική, β' όρος σύγκρισης) μέσω του επιθέτου συγκριτικού βαθμού *χείρους*.

ἡμᾶς (α' όρος σύγκρισης) - *τῆς δόξης* (γενική συγκριτική, β' όρος σύγκρισης) μέσω του επιθέτου συγκριτικού βαθμού *ένδεεστέρους*.

β.

Έχοντες: Υποκείμενο της μετοχής *ήμεϊς* (μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *έξήλθομεν*), αντικείμενο *παρασκευήν*.

Έχουσα: Υποκείμενο της μετοχής *Ἡ Ἑλλάς* (μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *προσέχει*), αντικείμενο της μετοχής *εὖνοϊαν*.

5ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι

1. κληρονόμησε μεγάλη περιουσία.
2. πάντρεψε τις δύο αδερφές του δίνοντας συνολική προίκα 30 μνες.
3. ευνοήθηκε από τη μοιρασιά της πατρικής περιουσίας έναντι του αδερφού του.
4. στην ιδιωτική του ζωή δεν έδωσε ποτέ αφορμή σε κανέναν για παράπονο εναντίον του.
5. στη δημόσια ζωή του όλοι μιλούν επαινετικά για τον ίδιο.

Μονάδες 10

B1. Πώς σκιαγραφείται το ήθος του Μαντίθεου στη δημόσια ζωή του και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος με την αναφορά του σε αυτό;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἄγγελος Βλάχος, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, απόσπασμα

Ο Ἄγγελος Βλάχος υπήρξε μελετητής της αρχαίας γραμματείας και μυθιστοριογράφος. Στο έργο του, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, προσφέρει μία πολύπλευρη οπτική για την κατανόηση του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

«Μεθαύριο θα ξαναφύγομε εκστρατεία, φίλοι! Βάλτε, δούλοι, να πιούμε κι ας εξακολουθήσει η διασκέδαση μ' άκρατο το κρασί μας. Τιμάνδρα, τραγούδα! Εύθυμα τραγουδάκια, γελαστά: Η ζωή είναι τόσο όμορφη και τόσο πλούσια! Σιλύκοοοοο! Καταραμένε των θεών! Φώναξε τις αυλητρίδες!»

Από την πλαϊνή κάμαρα, όπου είχα μισογουρίσει γλαρωμένος απ' τη νύστα, αναπήδησα με τη φωνή του Αλκιβιάδη και βγήκα στην αυλή για να ξαναμπώ απ' τη μεγάλη πόρτα. Εκεί είδα τον Σωκράτη που στεκόταν, λες έστηνε ενέδρα, σε μια γωνιά της αυλής. Φαίνεται πως είχε ακούσει κι αυτός τη φωνή του Αλκιβιάδη, γιατί προχώρησε και μπήκε στην αίθουσα του συμποσίου όπου ήταν όλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας. Καθώς ένωσαν οι χαροκόποι τον Σωκράτη απλώθηκε μια σιωπή και τα πρόσωπα σοβαρεύτηκαν, σαν φοβισμένα.

Άγγ. Βλάχος, 2008 *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*. Το Βήμα (Βιβλιοπωλείον της Εστίας), σ. 258.

B2. Το παραπάνω κείμενο του Άγγελου Βλάχου αναφέρεται σε μια σκηνή συμποσίου στην Αρχαία Αθήνα. Πώς συσχετίζεται η συγκεκριμένη αφήγηση με τις αναφορές του Μαντίθεου στο ήθος των αντιπάλων του αλλά και του ίδιου;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός ήρωας στον Όμηρο έπρεπε να διαπρέπει	α. με την ομορφιά και τη σύνεσή του.
	β. με τον δημόσιο λόγο του και τα πολεμικά του ανδραγαθήματα.
2. Η ρητορική ως πειθοῦς δημιουργός επιδιώκει	α. να εκθέσει τα είκότα, τα πιθανά και αληθοφανή.
	β. να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά και τα δίκαια.
3. Οι δικανικοί λόγοι εκφωνούνταν κυρίως	α. στην Πνύκα ή το θέατρο του Διονύσου.
	β. στη Βουλή ή στην Ηλιαία.
4. Οι διάδικοι σε μια δίκη	α. ήταν υποχρεωμένοι να αγορεύουν αυτοπροσώπως.

	β. υποχρέωναν έναν έμπειρο δικανικό ρήτορα να αγορεύει εκ μέρους τους.
5. Τα ρητορικά ήθη σχετίζονται	α. με την εντύπωση που προκαλεί ο ρήτορας ως προσωπικότητα.
	β. με τον τρόπο που επηρεάζει το συναίσθημα των ακροατών.

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριξη** λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **διανομέας, κλήση, κατοικία, άποψη, συμφέρον.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αίσχίνης, Κατά Τιμάρχου §§27-29

(έκδ. του Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1927, ανατ. 1962)

Ο Αίσχίνης αναφέρεται στα κριτήρια που θέτει ο νομοθέτης, προκειμένου ένας ρήτορας να αγορεύσει ενώπιον του λαού.

Ἄ συνιδῶν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός, οὐδέ γε εἰ τέχνην τινὰ ἐργάζεται ἐπικουρῶν τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ, ἀλλὰ τούτους καὶ μάλιστα ἀσπάζεται, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπερωτᾷ τίς ἀγορεύειν βούλεται. Τίνας δ' οὐκ ᾤετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰσχροῦς βεβιωκότας· τούτους οὐκ ἔᾶ δημηγορεῖν. Καὶ ποῦ τοῦτο δηλοῖ; «δοκιμασία», φησί, «ρήτόρων· ἐάν τις λέγη ἐν τῷ δήμῳ τὸν πατέρα τύπτων ἢ τὴν μητέρα, ἢ μὴ τρέφων, ἢ μὴ παρέχων οἴκησιν·» τοῦτον οὐκ ἔᾶ λέγειν. Νῆ Δία καλῶς γε, ὡς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί; ὅτι εἴ τις, οὓς ἐξ ἴσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τίποτε, φησὶν, ὑπ' αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις ὄλη; Καὶ τίσι δεύτερον ἀπεῖπε μὴ λέγειν; «ἢ τὰς στρατείας», φησί, «μὴ ἐστρατευμένος, ὅσαι ἂν αὐτῷ προσταχθῶσιν, ἢ τὴν ἀσπίδα ἀποβεβληκῶς», δίκαια λέγων.

σύννοια: γνωρίζω καλά, προβλέπω

διαρρήδην: ρητά, ξεκάθαρα

τύπτω: χτυπώ

Νή Δία: μα τον Δία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτον οὐκ ἔῃ λέγειν**».

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιον λόγο, σύμφωνα με τον ομιλητή, δεν επιτρέπεται να αγορεύει ενώπιον του λαού όποιος δεν εκπληρώνει τα καθήκοντά του απέναντι στους γονείς του;

Μονάδες 10

Γ3.

α. ὁ νομοθέτης, οἴκησιν: Να γράψετε τη δοτική ενικού. (μονάδες 4)

β. ἀπελαύνει, τιμᾶν, ἀπεῖπε: Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής στον χρόνο και τη φωνή που βρίσκονται οι τύποι. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να γράψετε το ζητούμενο στην παρένθεση για καθέναν από τους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου.

- **ἀπέδειξεν** (υποκείμενο)
- **ἐπερωτᾷ** (αντικείμενο)
- **δεῖν** (υποκείμενο)
- **οὐκ ἔῃ** (αντικείμενο)
- **τύπτων** (υποκείμενο)

(μονάδες 5)

β. « Ἄ συνιδὼν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν οὓς χρή δημηγορεῖν καὶ οὓς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος, εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός...». Να διακρίνετε τις προτάσεις του αποσπάσματος και να τις χαρακτηρίσετε ως κύριες και δευτερεύουσες. Στη συνέχεια να αναγνωρίσετε το είδος της κάθε δευτερεύουσας πρότασης. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

5ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§10-11

A1.

1. – Λ: ούσias μοι ού πολλής καταλειφθείσης
2. – Λ: δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ
3. – Λ: ἐκεῖνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων
4. – Σ: μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι
5. – Λ: καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας

B1. Ο δημόσιος βίος του Μαντίθεου, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, είναι άψογος (τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας). Είναι εγκρατής και έντιμος, αφού, αν και νέος, απέχει από τις ασωτίες, τα κακόφημα μέρη και τις ασχολίες με τυχερά παιχνίδια, όπως έκαναν πολλοί νεαροί Αθηναίοι εκείνη την εποχή. Η συμπεριφορά του, δηλαδή, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τους κατηγορούς του (μοι διαφόρους ὄντας), οι οποίοι ελέγχονται για την ακόλαστη συμπεριφορά τους, τον συκοφαντούν και λένε ψέματα. Καταλήγει, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι αν είχε παρόμοιο ήθος με αυτούς, δεν θα στρέφονταν εναντίον του. Πρόκειται στην ουσία για ένα ψυχολογικό και πολύ εύστοχο επιχείρημα, το οποίο στηρίζεται στην παλιά παροιμία «ο ὁμοιος τον ὁμοιο πάντα γυρεύει». (Λέξεις 111)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Άγγελος Βλάχος, *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*, απόσπασμα

Επισήμανση: Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Βλάχου αφορά ένα περιστατικό σε συμπόσιο με πρωταγωνιστή τον Αλκιβιάδη. Η ανάγκη για διασκέδαση, ακόμα και στις δύσκολες στιγμές ανάπαυλας από τις μάχες, είναι στοιχείο της ζωής. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα ξεφεύγει από το αρχαιοελληνικό μέτρο. Η εμφάνιση του Σωκράτη βρίσκεται στον αντίποδα του κλίματος που επικρατεί στην αίθουσα. Το παράλληλο κείμενο μπορεί να αξιοποιηθεί συγκριτικά με την αναφορά του Μαντίθεου για τη συμπεριφορά των νέων της εποχής του.

B2. Στο παράλληλο κείμενο του Άγγελου Βλάχου ο Αλκιβιάδης καλεί τους παρευρισκόμενους σε συμπόσιο πριν από την κρίσιμη σικελική εκστρατεία, να πιουν άκρατο κρασί, να τραγουδήσουν, να διασκεδάσουν από κοινού με την παρουσία γυναικών-αυλητρίδων και εντέλει να μεθύσουν (ὄλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας). Σε αντίθεση με το ενθουσιώδες κλίμα βρίσκεται η μορφή του Σωκράτη, που στεκόταν μόνος του στην αυλή και μόλις μπήκε στον χώρο του συμποσίου, ὅλοι σοβαρεύτηκαν, σαν να φοβήθηκαν. Αντίστοιχη αντίθεση-

διαφοροποίηση παρατηρούμε στο κείμενο του Λυσία ανάμεσα στον Μαντίθεο, που δηλώνει ότι δεν συμμετείχε σε διασκεδάσεις ανάλογου ύφους, και τους ακόλαστους κατηγορούς του που, κατά τον Μαντίθεο, επιδίδονταν σε ασωτίες, και γι' αυτό τον συκοφαντούν και ψεύδονται σε βάρος του. Επομένως, στα δύο κείμενα βλέπουμε να αντιπαρατίθεται η στάση και το ήθος των προσώπων σε σχέση με γεγονότα και χώρους που σχετίζονται με τη διασκέδαση. (Λέξεις 137)

B3. 1-β, 2-α, 3-β, 4-α, 5-α

B4. *ένειμάμην, έγκλημα, διώκηκα, ὄψεσθέ, συμφοράς/ διαφόρους*

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αισχίνης, Κατά Τιμάρχου §§27-29

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Τα προέβλεπε όλα αυτά ο νομοθέτης και γι' αυτό ρητώς όρισε ποιοι μπορούν να μιλούν ενώπιον του λαού και σε ποιους τούτο απαγορεύεται. Δεν αποκλείει από το βήμα εκείνους που δεν είχαν προγόνους στρατηγούς ή που ασκούν επάγγελμα για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες της ζωής. Απεναντίας μάλιστα, με εύνοια εξαιρετική ακούει τη γνώμη τους και γι' αυτό ρωτά και ξαναρωτά ποιος θέλει να μιλήσει. Αλλά ποιους νόμιζε ότι έπρεπε ν' αποκλείσει από το βήμα; Αυτούς που έχουν αισχρή διαγωγή. Σε αυτούς απαγορεύει να μιλούν σε δημόσιες συνελεύσεις. Και από πού προκύπτει αυτό; Από τη διάταξη «για τη δοκιμασία ρητόρων». Αν θέλει κανείς να αγορεύσει ενώπιον του λαού, ενώ δέρνει τον πατέρα του ή την μητέρα του ή δεν τους παρέχει τροφή ή στέγη, του απαγορεύει ο νόμος να μιλήσει. Και πολύ σωστά, μα την

Αυτά έχοντας υπόψη του ο νομοθέτης, ρητώς καθόρισε ποιοι πρέπει να μιλούν ενώπιον του λαού και ποιοι όχι. Και δεν διώχνει από το βήμα εκείνους που δεν έχουν προγόνους στρατηγούς ή ασκούν κάποιο επάγγελμα για να καλύψουν τις ανάγκες της ζωής. Αντιθέτως μάλιστα με εξαιρετική εύνοια ακούει την γνώμη τους, και γι' αυτό ρωτά πολλές φορές: «ποιος θέλει να αγορεύσει;». Ποιους όμως θεώρησε ότι έπρεπε να αποκλείσει από το βήμα; Εκείνους που έχουν ζήσει με αισχρό τρόπο· αυτούς δεν αφήνει να μιλούν ενώπιον του λαού. Και πού το δηλώνει; Μιλά για δοκιμασία των ρητόρων· εάν κάποιος μιλά ενώπιον του λαού, ενώ κτυπά τον πατέρα του ή τη μητέρα του ή δεν τους τρέφει ή δεν τους παρέχει στέγη, σε αυτόν ο νόμος απαγορεύει να μιλήσει. Και, μα τον Δία, πολύ σωστά, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κάποιος

αλήθεια, όπως εγώ νομίζω. Γιατί; Διότι, εάν κανείς φέρεται ελεεινά προς εκείνους τους οποίους οφείλει να τιμά όσο και τους θεούς, τι άραγε, διερωτάται, έχουν να πάθουν από αυτόν οι ξένοι και η πόλη ολόκληρη; Δεύτερον σε ποιους άλλους επέβαλε την ίδια απαγόρευση; Ορθότατα, σε εκείνους οι οποίοι «δεν συμμετείχαν στις εκστρατείες που είχαν διαταχθεί να συμμετάσχουν ή πέταξαν την ασπίδα τους και τράπηκαν σε φυγή».

Μτφρ. Γ. Κορδάτος & Η. Ηλιού. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

φέρεται άσχημα σε αυτούς, τους οποίους πρέπει να τιμά όσο και τους θεούς, τι άραγε, διερωτάται, έχουν να πάθουν απ' αυτόν οι ξένοι και ολόκληρη η πόλη; Δεύτερον, σε ποιους άλλους απαγόρευσε να μιλά Ορθότατα ορίζει ότι δεν πρέπει να μιλά εκείνος ο οποίος δεν μετείχε στις εκστρατείες, στις οποίες ήταν υποχρεωμένος να μετάσχει ή πέταξε την ασπίδα και τράπηκε σε φυγή.

Μτφρ. Κ.Θ. Αραπόπουλος. 1963. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ2. Ο Αισχίνης υποστηρίζει ότι όποιος φέρεται άσχημα στους γονείς του και τους παραμελεί, δεν μπορεί να αγορεύει ενώπιον του λαού, γιατί αν κάποιος είναι κακός απέναντι σε αυτούς που πρέπει να τιμά εξίσου με τους θεούς, τότε οι ξένοι και όλη η πόλη δεν μπορούν να τον εμπιστευτούν και να πειστούν από αυτόν. (Λέξεις 53)

Γ3.

α. τῷ νομοθέτῃ, οἰκῆσει

β. ἀπελαύνοι, τιμῶ ἢ τιμῶν, ἀπίποι

Γ4.

α.

ἀπέδειξεν: υποκείμενο: ὁ νομοθέτης

ἐπερωτᾷ: αντικείμενο: τίς ἀγορεύειν βούλεται

δεῖν: υποκείμενο: λέγειν

οὐκ ἔῃ: αντικείμενο: δημηγορεῖν

τύπτων: υποκείμενο: τις

β.

Ἄ συνιδῶν ὁ νομοθέτης διαρρήδην ἀπέδειξεν: Κύρια πρόταση

οὐς χρή δημηγορεῖν: Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας)

οὐς οὐ δεῖ λέγειν ἐν τῷ δήμῳ: Δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας)

Καὶ οὐκ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ βήματος: Κύρια πρόταση

εἴ τις μὴ προγόνων ἐστὶν ἐστρατηγηκότων υἱός: Δευτερεύουσα (επιρρηματική) υποθετική πρόταση.

6ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδειξῆι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην· καίτοι ἐτέρους ὄρατε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4):

1. Ο Μαντίθεος διατηρούσε φιλικές σχέσεις με άτομα που είχαν άσωτη ζωή.
2. Κατά τον Μαντίθεο, οι νέοι που επιδίδονταν σε ακολασίες, διέδιδαν ψευδείς φήμες εναντίον του και τον συκοφαντούσαν.
3. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι έχει εμπλακεί τόσο σε ιδιωτική, όσο και σε δημόσια δίκη.
4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι άλλοι Αθηναίοι ήταν φιλόδικοι.

β. «**καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ**»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν**; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. «**Ἔτι δ', ὧ βουλή, ... ἀγῶνας καθεστηκότας.**»: Ποιο επιχείρημα διατυπώνει ο Μαντίθεος; Να το αξιολογήσετε ως προς την πειστικότητά του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ σιτοπωλῶν §§13.5-15.1

Ο λόγος *Κατὰ σιτοπωλῶν* είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορού περιπού το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλών και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο όλοι γνωρίζετε ότι αυτοί είναι οι τελευταίοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα από τα συμφέροντα των άλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, όταν φτάσει στην πόλη η είδηση για κάποια συμφορά και πωλούν ακριβό το σιτάρι. Με τόση χαρά μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ώστε κάποιες τις πληροφορούνται πριν από τους άλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν οι ίδιοι διαδίδοντας ή ότι χάθηκαν τα πλοία στον Πόντο, ή ότι συνελήφθησαν από τους Λακεδαιμόνιους όταν απέπλεαν, ή ότι έχουν κλείσει τα λιμάνια, ή ότι πρόκειται να καταγγελθούν οι συνθήκες. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο εχθρότητας, ώστε συνωμοτούν εναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους εχθρούς.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

χαλκεύουν: κατασκευάζουν

B2. Σε ποιο φαινόμενο που αποτελούσε πληγή για τη δημόσια ζωή της αρχαίας Αθήνας, αναφέρονται και τα δύο κείμενα (διδαγμένο και παράλληλο);

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός Ομηρικός ήρωας	α. διέπρεπε με τα ανδραγαθήματα στον πόλεμο.
	β. συνδύαζε την πολιτική δράση με τη γενναιότητα στη μάχη.
2. Η συστηματική ρητορεία εμφανίστηκε	α. στην Αθήνα λόγω της ελευθερίας λόγου που παρείχε το δημοκρατικό πολίτευμα.
	β. στη Σικελία, όταν καταλύθηκαν οι τυραννίδες.
	α. του Γοργία από τους Λεοντίνους της Σικελίας.

3. Η ρητορική η διανθισμένη με πολλά σχήματα λόγου (πάρισα, ομοιοτέλευτα κ.τ.λ.) είναι γνώρισμα της τέχνης	β. του Κόρακα από τις Συρακούσες.
4. Την παιδευτική αξία της ρητορικής επεσήμανε	α. ο Ισοκράτης.
	β. ο Πλάτωνας.
5. Λογογράφοι ονομάζονταν	α. οι διάδικοι, όταν αποστήθιζαν και εκφωνούσαν τους λόγους στο δικαστήριο.
	β. έμπειροι ρήτορες που έγραφαν λόγους για λογαριασμό των διαδίκων.

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **συνοικία, ευτυχώς, παράδειγμα, κατάσταση, επισκέπτης.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, *Πρός Δημόνικον* §§5-7

(έκδ. των Mathieu, G., Brémond, É. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1929, ανατ. 1963)

Στο έργο αυτό παρατίθενται διάφορες πρακτικές διδαχές του Ισοκράτη προς κάποιον Δημόνικο για έναν ορθό και ηθικό τρόπο ζωής.

Διόπερ ήμεϊς ού παράκλησιν εύρόντες αλλά παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ών χρή τούς νεωτέρους όρέγεσθαι και τίνων έργων απέχεσθαι και ποίοις τισίν άνθρώποις όμιλεϊν και πώς τόν έαυτών βίον οίκοινομεϊν. Όσοι γάρ τοϋ βίου ταύτην τήν όδόν έπορεύθησαν, οϋτοι μόνοι τής άρετής έφικέσθαι γνησίως ήδυνήθησαν, ής ούδέν κτῆμα σεμνότερον ούδέ βεβαιότερόν έστιν. Κάλλος μέν γάρ ή χρόνος άνήλωσεν ή νόσος έμάραθεν, πλοϋτος δέ κακίας μάλλον ή καλοκαγαθίας ύπηρέτης έστιν, έξουσίαν μέν τῆ ράθυμία παρασκευάζων, επί δέ τās ήδονās τούς νέους παρακαλών· ρώμη δέ μετά μέν φρονήσεως ώφέλησεν, άνευ δέ ταύτης πλείω τούς έχοντας έβλαψεν και τὰ μέν σώματα τών άσκούντων έκόσμησεν, ταϊς δέ τής ψυχῆς έπιμελείαις έπεσκότησεν. Η δέ τής άρετῆς κτῆσις οϊς άν άκιβδήλως ταϊς διανοίαις συναυξηθῆ, μόνη μέν συγγηράσκει, πλούτου δέ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εύγενείας έστιν, τὰ μέν τοϊς άλλοις άδύνατα δυνατὰ καθιστῶσα, τὰ δέ τῶ

πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

παράκλησις: προτροπή

ὀρέγομαί τινος: επιθυμῶ πολύ κάτι

ὀμιλῶ τινι: συναναστρέφομαι κάποιον

ἐφικνοῦμαι: πετυχαίνω, φτάνω

ἀναλίσκω: αφανίζω, καταστρέφω

ἀκιβδήλω: με γνήσιο τρόπο, χωρίς νοθεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Διόπερ ἡμεῖς ... βεβαιότερόν ἐστιν**».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια ἡ αξία της (ηθικής) αρετῆς για τον ἄνθρωπο, σύμφωνα με τον Ισοκράτη;

Μονάδες 10

Γ3.

α. βεβαιότερον, πλείω: Για καθένα ἀπὸ τα παραπάνω ἐπίθετα να σχηματίσετε τον θετικό βαθμό του επιρρήματος (μονάδες 4).

β. εὐρόντες, συμβουλευεῖν, ἐκόσμησεν : Να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο των παραπάνω ρημάτων/ρηματικών τύπων στην προστακτική στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου (μονάδες 6):

ἀνθρώποις: εἶναι στο

μόνοι: εἶναι στο

ἐφικέσθαι: εἶναι στο

σεμνότερον: εἶναι στο

κακίας: εἶναι στο

εὐγενείας: εἶναι στο

β. Στην αρχή του αποσπάσματος ο Ισοκράτης απευθυνόμενος στον Δημόνικο ισχυρίζεται ότι θα τον συμβουλεύσει για τέσσερα συγκεκριμένα πράγματα, διατυπώνοντας αντίστοιχα τέσσερις δευτερεύουσες προτάσεις. Να τις καταγράψετε και να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

6ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§11-12

A1.

α.

1. – Λ: ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβάς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας

2. – Σ: τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβάς ποιούμενοι [...] καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους.

3. – Λ: οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφήν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην·

4. – Σ: καίτοι ἐτέρους ὄρατε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας.

β.

Ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τῶν αὐτῶν** αναφέρεται στους κύβους, τους πότους και τις (τὰς) τοιαύτας ἀκολασίας, στις κακές συνήθειες δηλαδή πολλών νεαρών Αθηναίων, όπως τα τυχερά παιχνίδια (ζάρια), την κατανάλωση ποτών και γενικότερα την άσωτη ζωή.

B1. Ο Μαντίθεος στο σημείο αυτό τονίζει ιδιαίτερα το γεγονός (έντονη άρνηση, πολυσύνδετο σχήμα: οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφήν οὔτε εἰσαγγελίαν) ότι δεν είχε καμία εμπλοκή σε δικαστική διαμάχη είτε αφορούσε ιδιωτική δίκη, είτε αφορούσε δημόσια δίκη μετά από γραπτή καταγγελία, είτε πολύ περισσότερο μετά από δημόσια κατηγορία ή καταγγελία για σοβαρότατα δημόσια αδικήματα σχετικά με την ασφάλεια του κράτους. Το ηθικό αυτό επιχείρημα είναι πολύ ισχυρό, γιατί είναι γνωστό ότι οι Αθηναίοι ήσαν φιλόδικοι (καίτοι ἐτέρους ὄρατε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας). Επομένως, ο Μαντίθεος κερδίζει την εύνοια των βουλευτών αναδεικνύοντας με βεβαιότητα τη διαφορετική στάση του (οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο), επειδή γενικότερα οι Αθηναίοι επαινούσαν αυτόν που δεν πήγαινε στο δικαστήριο ούτε ως κατήγορος ούτε ως κατηγορούμενος. (Λέξεις 120)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Κατὰ σιτοπωλῶν* §§13.5-15.1

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο από τον *Κατὰ σιτοπωλῶν* λόγο του Λυσία μπορεί να συσχετιστεί με το απόσπασμα από τον *Υπέρ Μαντιθέου* λόγο αναφορικά με το φαινόμενο της συκοφαντίας και της κατασκευής ψευδών ειδήσεων.

B2. Και στα δύο κείμενα γίνεται λόγος για το συχνό φαινόμενο της λογοποιΐας και της ψευδολογίας στην αρχαία Αθήνα. Πιο συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος αναφέρεται στο φαινόμενο της ψευδολογίας που χαρακτήριζε ανθρώπους που σύχναζαν στα σκισμαφεία, καπηλεία και λοιπά καταγώγια, και οι οποίοι είχαν σκοπό τη διαβολή έντιμων πολιτών (συχνά ως μέσο εκδίκησης ή εκβιασμού). Αλλά και στο παράλληλο κείμενο από τον λόγο *Κατά σιτοπωλών* ο κατήγορος αναφέρεται στο γεγονός ότι πολλές φορές οι «σιτοπώλες» κατασκεύαζαν ψεύτικες αρνητικές ειδήσεις για να προκαλέσουν πανικό στους πολίτες και να πολλαπλασιάσουν τα κέρδη τους. Στην περίπτωση του Μαντίθεου η ψευδολογία αποσκοπούσε στη διαβολή συγκεκριμένων ανθρώπων, ενώ στο παράλληλο κείμενο η ψευδολογία επηρέαζε αρνητικά το σύνολο της αθηναϊκής κοινωνίας. Σε κάθε περίπτωση, ήταν μία από τις αρνητικές πλευρές της αθηναϊκής δημόσιας ζωής για την οποία γίνεται συχνά λόγος στα κείμενα της εποχής. (Λέξεις 136)

B3. 1-β, 2-β, 3-α, 4-α, 5-β

B4. *διώκηκα, τυγχάνουσι, άποδειξαι, καθεστηκότας, σκέψασθε*

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ίσοκράτης, Προς Δημόνικον §§5-7

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γι' αυτό ακριβώς εγώ ο οποίος δεν επιδίωξα προτροπή αλλά έγραψα φιλική συμβουλή, έχω σκοπό να σε συμβουλευώ ποια πρέπει να επιθυμούν οι νεότεροι, και από ποια έργα να απέχουν και με ποιου είδους ανθρώπους να συναναστρέφονται και πώς να κυβερνούν τη ζωή τους. Διότι όσοι βάδισαν αυτό τον δρόμο της ζωής, αυτοί μόνοι κατόρθωσαν να φθάσουν πραγματικά την αρετή, από την οποία κανένα απόκτημα δεν υπάρχει σπουδαιότερο και ασφαλέστερο. Διότι την ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει ή η ασθένεια την μαραίνει, ενώ ο πλούτος είναι

Γι' αυτό και εγώ επειδή δεν κόπιασα να βρω κάποια προτροπή, αλλά φιλικά έγραψα συμβουλή, θα σε συμβουλευσω ποια πράγματα πρέπει να επιθυμούν οι νεότεροι, και από ποια έργα να απέχουν και με ποιους ανθρώπους να συναναστρέφονται και πώς να κυβερνούν τη ζωή τους. Διότι όσοι κράτησαν αυτό τον δρόμο της ζωής, αυτοί μόνο πέτυχαν πραγματικά την αρετή, από την οποία κανένα απόκτημα δεν είναι σεμνότερο και ασφαλέστερο. Διότι την μεν ωραιότητα ή ο χρόνος καταστρέφει συνήθως ή η ασθένεια μαραίνει, ο δε πλούτος εξυπηρετεί περισσότερο την κακία παρά την

υπηρέτης της κακίας περισσότερο παρά της αγαθότητας, διότι δίνει από τη μια μεριά δικαίωμα στην οκνηρία, και παρακινεί τους νέους στις απολαύσεις από την άλλη· επιπλέον η σωματική δύναμη όταν συνοδεύεται από φρόνηση συνήθως ωφελεί, χωρίς αυτήν όμως συνήθως βλάπτει περισσότερο εκείνους οι οποίοι την έχουν και τα σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, στις ασκήσεις της ψυχής όμως ρίχνει σκοτάδι. Η απόκτηση, λοιπόν, της αρετής από εκείνους στους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο μαζί με τον νου, μόνη αυτή αφενός γερνάει μαζί με τον άνθρωπο, αφετέρου είναι καλύτερη από τον πλούτο, πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι καθιστά τα αδύνατα για τους άλλους δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τον λαό τα υπομένει με θάρρος, διότι θεωρεί την οκνηρία ντροπή και την εργατικότητα έπαινο.

Μτφρ. Ι. Θ. Ρώσσης. χ.χ. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

Γ2. Ο ρήτορας θεωρεί την (ηθική) αρετή ύψιστη αξία για πολλούς λόγους. Πρώτα απ' όλα θεωρεί πως αυτή μπορεί να αναπτυχθεί παράλληλα με την ηλικία του ανθρώπου, όπως αυτός μεγαλώνει και γερνάει. Επίσης, ο Ισοκράτης επισημαίνει πως η αρετή είναι ανώτερη από τον πλούτο ή την ευγενική καταγωγή, επειδή καθιστά το άτομο ικανό να επιτύχει αυτά που στους άλλους φαντάζουν αδύνατα. Επιπλέον, ο ενάρτεος άνθρωπος υπομένει χωρίς φόβο αυτά που για τους πολλούς προκαλούν φόβο, ενώ τέλος επικρίνει την οκνηρία και επαινεί την εργατικότητα. (Λέξεις 83)

αγαθότητα, διότι στην οκνηρία από τη μια μεριά παρέχει δικαίωμα, ενώ προτρέπει από την άλλη τους νέους στις ηδονές· η σωματική δύναμη μαζί με τη φρόνηση συχνά ωφελεί, ενώ χωρίς αυτήν περισσότερο βλάπτει συνήθως αυτούς που την έχουν και τα μεν σώματα των γυμναζομένων συνήθως στολίζει, γίνεται όμως εμπόδιο στην επιμέλεια και άσκηση της ψυχής. Μόνη η αρετή γερνάει μαζί με εκείνους, με τους οποίους μπορεί να αυξηθεί (να μεγαλώσει) από κοινού κατά τρόπο γνήσιο στην ψυχή τους, είναι επιπλέον ανώτερη από τον πλούτο και πιο χρήσιμη από την ευγένεια, διότι τα αδύνατα για τους άλλους τα καθιστά δυνατά για αυτούς. Επιπλέον τα φοβερά για τους πολλούς τα υπομένει χωρίς φόβο, και θεωρεί ότι η οκνηρία είναι ατιμία, ενώ η εργατικότητα έπαινος.

Μτφρ. Πρωτοψάλτης. 1939. Διασκευή από την καθαρεύουσα.

Γ3.

α. *θεβαίως, πολὺ*

β. *εὐρέ, συμβούλευε, κόσμησον*

Γ4.

α.

ἀνθρώποις: εἶναι ἀντικείμενο στο ἀπαρέμφατο *ὀμιλεῖν*.

μόνοι: εἶναι ονοματικός ομοιόπτωτος (κατηγορηματικός) προσδιορισμός στο *οὔτοι*.

ἐφικέσθαι: εἶναι τελικό ἀπαρέμφατο ὡς ἀντικείμενο στο ρῆμα *ἠδυνήθησαν*.

σεμνότερον: εἶναι κατηγορούμενο στο *κτῆμα* (ἀπό το *ἐστίν*).

κακίας: εἶναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική ἀντικειμενική) στο *ὑπηρέτης*.

εὐγενείας: εἶναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική συγκριτική) στο *χρησιμωτέρα*.

β. Πρόκειται για τις ἀκόλουθες 4 πλάγιες ἐρωτήσεις (παρατακτικά συνδεόμενες) (ἀντικείμενα στο ἀπαρέμφατο *συμβουλεύειν*):

ᾧν χρῆ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι [καί]

τίνων ἔργων (χρῆ) ἀπέχεσθαι [καί]

ποίοις τισὶν (χρῆ) ἀνθρώποις ὀμιλεῖν [καί]

πῶς (χρῆ) τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν.

7ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§12-13

Ἔτι δ', ὧ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένους ἵππεύειν ἐπειδὴ πάντα ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ἐξαλεῖψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεῦσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὀρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο ίδιος ο Μαντίθεος αναγνωρίζει πως ποτέ δεν ενεπλάκη σε δικαστικούς αγώνες.
2. Οι Αθηναίοι και Βοιωτοί ιππείς θεωρούσαν το ιππικό των Λακεδαιμονίων στη μάχη στην Αλίαρτο αξιόμαχο.
3. Όταν οι Αθηναίοι έσπευσαν να βοηθήσουν στην Αλίαρτο με οπλίτες και ιππικό, κάποιοι κατατάχτηκαν στο ιππικό χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

β. Να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

1. «...**καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας**»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «**εἰς τοιούτους ἀγῶνας**»; (μονάδες 2)
2. «**ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον**»: Τι εννοεί ο Μαντίθεος με τη χρήση του ὀρου «**ἀδοκιμάστων**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. Με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος αναδεικνύει το ήθος του μέσα από αντιθέσεις. Αφού τις επισημάνετε αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, να περιγράψετε το ήθος του.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατά Άλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Ο Άλκιβιάδης, γιος του ομώνυμου γνωστού πολιτικού και της Ιππαρέτης, κατηγορείται στον λόγο αυτό ότι, ενώ κατατάχθηκε το 395/4 π.Χ. για να πολεμήσει ως οπλίτης στην Αλίαρτο της Βοιωτίας, λόγω της δειλίας του μεταπήδησε στο σώμα των υπέων, χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Αυτός λοιπόν (ο Άλκιβιάδης) σε τέτοιο σημείο φαυλότητος έφθασε, και τόσο σας περιφρόνησε, και τόσο τους εχθρούς φοβήθηκε, και τόσο πεθύμησε να καταταχθεί στο ιππικό, και τόσο τους νόμους παρέβλεψε, ώστε ουδόλως έλαβε υπ' όψιν του τις συνέπειες της παραβάσεως των νόμων και τις δίκες, αλλά προτίμησε και τα πολιτικά του δικαιώματα να χάσει, και η περιουσία του να δημευθεί, και ένοχος να θεωρηθεί όλων των υπό των νόμων απειλουμένων τιμωριών μάλλον παρά να καταταχθεί με τους οπλίτες και να ονομάζεται οπλίτης. Και άλλοι μιν, ενώ ουδέποτε είχαν υπηρετήσει ως οπλίτες, ενώ άλλοτε υπηρετούσαν ως ιππείς, και είχαν προξενήσει μεγάλες βλάβες στους εχθρούς, δεν τόλμησαν να ανέλθουν εις τους ίππους, διότι φοβούνταν σάς (τους δικαστές) και τον νόμο· διότι σκέπτονταν ότι δεν θα καταστραφεί η πόλις, αλλ' ότι θα σωθεί, και θα γίνει μεγάλη, και θα τιμωρήσει τους αδικούντες. Ο Άλκιβιάδης τόλμησε να ανέλθει στον ίππο (να καταταχθεί στο ιππικό), ενώ δεν διέκειτο ευνοϊκώς προς τον λαό, ενώ δεν είχε πρότερον υπηρετήσει ως υπέας, ενώ ούτε και τώρα γνωρίζει να ιππεύει, ενώ δεν είχε εξετασθεί (από τους αρμόδιους άρχοντες), σκεπτόμενος ότι δεν θα δυνηθεί η πόλη να τιμωρήσει τους αδικούντες.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική

B2. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα (πρωτότυπο – μεταφρασμένο) να συγκρίνετε τη συμπεριφορά του Άλκιβιάδη με εκείνη του Μαντίθεου με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο.

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Ο ιδανικός ήρωας έπρεπε να διαπρέπει με τον λόγο στην αγορά όπως	α. με τα ανδραγαθήματα στον πόλεμο. β. με την πλούσια κοινωνική του ζωή.
2. Η ρητορική ως «πειθοῦς δημιουργός», ως τεχνική δηλαδή που έχει στόχο να πείσει,	α. ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά. β. δεν ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά.
3. Ο Ισοκράτης υπερασπίζοντας τη Ρητορική του Σχολή τονίζει	α. τη δικαστική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής. β. την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της ρητορικής.
4. Σημαντικότερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων θεωρείται	α. ο Δημοσθένης. β. ο Ισοκράτης.
5. Η πειστικότητα του ρήτορα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό	α. από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως προσωπικότητα. β. από την εντύπωση που θα προξενήσει στο ακροατήριο ο ίδιος ως πρότυπο πολιτικού.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης A με την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης B. Δύο λέξεις στη στήλη B περισσεύουν.

A	B
1. <i>δύναιτο</i>	α. δείγμα
2. <i>ἔδει</i>	β. βυθός
3. <i>νομίζοντας</i>	γ. διάβημα
4. <i>έξαλειψαι</i>	δ. αλοιφή
5. <i>ανάβηθι</i>	ε. αδυναμία
	ζ. δέηση

	η. παράνομος
--	--------------

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Αισχίνης, Κατὰ Κτησιφώντος §§5-6**

(έκδ. των Martin, V., de Budé, G. Παρίσι: Les Belles Lettres, 1928, ανατ. 1962)

Ο ρήτορας Αισχίνης με τον λόγο του αυτόν αντιτίθεται στην πρόταση του Κτησιφώντα να τιμηθεί ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι για τις υπηρεσίες του στην πόλη. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο του λόγου.

*Τούτων δ' έχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους τινὰς αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ἐν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κάγω τυγχάνω γινώσκων, αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. Εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς καὶ ὀλιγαρχία καὶ δημοκρατία, διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχαίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω ὅτι ὅταν εἰσὶν εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλλει τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. Διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὄρκῳ, «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους,» **ἐκεῖνό γε εὖ εἶδὼς** ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σώζεται καὶ ἡ δημοκρατία.*

τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων: σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνήτων

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοεῖτω, ... σώζεται καὶ ἡ δημοκρατία**».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια είναι τα είδη των πολιτευμάτων, σύμφωνα με τον ομιλητή, και ποια είναι η βασική διαφορά τους;

Μονάδες 10

Γ3.

α. τῶν καιρῶν, τῆ πόλει, τῆς πολιτείας: Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού. (μονάδες 6)

β. ὑπολαμβάνετε: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική ενεστώτα και αορίστου (στην ίδια φωνή και διάθεση). (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

τοιούτων: είναι στο

αί γραφαί: είναι στο

τοῖς κειμένοις: είναι στο

σαφῶς: είναι στο

εἰς δικαστήριον: είναι στο

(μονάδες 5)

β. ἐκεῖνό γε εὖ εἰδώς: Με ποια δευτερεύουσα πρόταση επεξηγείται η αντωνυμία **ἐκεῖνό**; Να τη γράψετε (μονάδες 3) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

7ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§12-13

A1.

α.

1. – Σ: οὐδείς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην·
2. – Λ: πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας.
3. – Σ: ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον

β.

1. Αναφέρεται σε περιπτώσεις δικαστικής διαμάχης, στις οποίες έχει προαναφερθεί με τους όρους δίκην, γραφήν, εἰσαγγελίαν.
2. Με τον όρο αυτό ο Μαντίθεος αναφέρεται στην παράνομη ενέργεια κάποιων συμπολιτών του που στρατεύτηκαν στο σώμα των ιππέων, χωρίς να έχουν προηγουμένως περάσει από την απαραίτητη διαδικασία δοκιμασίας.

B1.

Με αφορμή τα στρατιωτικά γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος διατυπώνει ένα ισχυρότατο ηθικό επιχείρημα. Πιο συγκεκριμένα, αφού επισημαίνει τον διαφορετικό βαθμό επικινδυνότητας που διέτρεχε ένας υπέας και ένας οπλίτης (*τοῖς μὲν ἰππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους*) στο πεδίο της μάχης, στη συνέχεια αναφέρει ότι, ενώ πολλοί ενδιαφέρονταν περισσότερο για τον εαυτό τους παρά για την πατρίδα τους με το να κατατάσσονται χωρίς δοκιμασία στο ιππικό σε αντίθεση με τον νόμο (*ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον*), εκείνος, αν και είχε συμπεριληφθεί νόμιμα στην τάξη των ιππέων, με δική του πρωτοβουλία ζήτησε να πολεμήσει στο σώμα του πεζικού, θέτοντας τον εαυτό του σε μεγάλο κίνδυνο, αφού το εχθρικό πεζικό των Λακεδαιμονίων ήταν ιδιαίτερα ισχυρό. Μάλιστα, θεώρησε ηθικά απαράδεκτο (*αἰσχρὸν*) να εξασφαλίσει ο ίδιος ασφάλεια για τον εαυτό του και την ίδια στιγμή οι συμπολίτες του να κινδυνεύουν (*τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῶ παρασκευάσαντα*). Αυτές οι αντιθέσεις ενεργειῶν και κινήτρων του Μαντιθέου σε σχέση με τους συμπολίτες του, σκιαγραφούν τόσο την άψογη συμπεριφορά του απέναντι στους άλλους και τον σεβασμό προς την πόλη του, όσο και το θάρρος του σε στρατιωτικό επίπεδο. (Λέξεις 189)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατά Αλκιβιάδου λιποταξίου §§9-11

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο του Λυσία παρουσιάζει τη στάση του Αθηναίου Αλκιβιάδη στη μάχη ανάμεσα στους Βοιωτούς και τους Αθηναίους εναντίον των Λακεδαιμονίων στην Αλίαρτο το 395/4 π.Χ., στην οποία αναφέρεται και ο Μαντίθεος στο διδαγμένο κείμενο. Επομένως, το παράλληλο κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί διττά: είτε συγκριτικά ως προς τη στάση του Αλκιβιάδη με την αντίστοιχη συμπεριφορά του Μαντίθεου είτε συμπληρωματικά στο διδαγμένο κείμενο σε σχέση με τα αδικήματα που βαρύνουν τον παραβάτη ιππέα.

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Λυσίας κατηγορεί τη στάση του Αθηναίου Αλκιβιάδη, επειδή λόγω της δειλίας του μεταπήδησε από το σώμα των οπλιτών στο σώμα των ιππέων με παράνομο τρόπο (δεν είχε προηγουμένως δοκιμαστεί ενώπιον της Βουλής), για να αποφύγει την επικινδυνότητα της μάχης με το αξιόμαχο σώμα οπλιτών των Λακεδαιμονίων. Επιπλέον, ο Αλκιβιάδης αδιαφόρησε προκλητικά για το πλήθος των κυρώσεων μιας τέτοιας ενέργειας (στέρξηση πολιτικών δικαιωμάτων, δήμευση περιουσίας κ.λπ.), καθώς θεωρούσε ότι η πόλη δεν θα μπορούσε να επιβάλει τις σχετικές ποινές. Αντίθετα, ο Μαντίθεος, όπως ισχυρίζεται ο ίδιος, επιδίωξε να καταταγεί ως οπλίτης, αν και ιππέας, επειδή θεώρησε ντροπή σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή για την πατρίδα του να ενδιαφερθεί περισσότερο για την προσωπική του ασφάλεια παρά για τη σωτηρία της πατρίδας. Είναι προφανές, λοιπόν, η διαφορά ήθους και συμπεριφοράς ανάμεσα στους δύο κάτω από τις ίδιες στρατιωτικές συνθήκες. (Λέξεις 140)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-α, 5-α

B4. 1-ε, 2-ζ, 3-η, 4-δ, 5-γ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αίσχίνης, Κατά Κτησιφώντος §§5-6

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

<p>Ενώ λοιπόν έτσι έχουν τα πράγματα και οι περιστάσεις για την πόλη είναι κρίσιμες, πράγμα που διαπιστώνετε και εσείς, ένας μόνο από τους θεσμούς του πολιτεύματος παραμένει σε ισχύ, αν τυχαίνει να γνωρίζω και εγώ κάτι, η δυνατότητα να καταγγέλλει</p>	<p>Κάτω από τέτοιες συνθήκες, και σε μια πολιτική κατάσταση τη σοβαρότητα της οποίας καταλαβαίνετε εσείς οι ίδιοι, μόνο ένα στοιχείο του πολιτεύματος μένει σε εμάς - αν μπορώ κι εγώ να γνωρίζω κάτι - τις αγωγές κατά παράνομων κινήσεων. Αλλά αν</p>
---	---

κανείς αυτούς που εισηγούνται παράνομα ψηφίσματα. Αν όμως καταργήσετε και τον θεσμό αυτόν ή επιτρέψετε να κάνουν αυτό σε όσους το επιδιώκουν, σας προειδοποιώ ότι, χωρίς να το αντιληφθείτε, θα έχετε εκχωρήσει λίγο λίγο την πολιτική εξουσία σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων. Γνωρίζετε πολύ καλά, Αθηναίοι, ότι σε όλο τον κόσμο υπάρχουν τριών ειδών πολιτεύματα, το δικτατορικό, το ολιγαρχικό και το δημοκρατικό. Οι πόλεις που έχουν δικτατορικό και ολιγαρχικό καθεστώς διοικούνται σύμφωνα με τις διαθέσεις των κυβερνώντων, ενώ οι δημοκρατικές πόλεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Κανείς λοιπόν από σας ας μην αγνοεί αυτό, αλλά ας γνωρίζει καλά ο καθένας σας ότι, όταν μπαίνει στο δικαστήριο καταγγελία για πρόταση παράνομου ψηφίσματος, την ημέρα αυτή πρόκειται να δώσει την ψήφο του για την ελευθερία να εκφράζει τη γνώμη του. Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος που ο νομοθέτης έθεσε στην αρχή του όρκου των δικαστών «θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους», επειδή γνώριζε καλά ότι, όταν εφαρμόζονται οι νόμοι, διασφαλίζεται και η δημοκρατία.

Μτφρ. Α.Ι. Γιαγκόπουλος. 2012.

τις ακυρώσετε και αυτές, ή το επιτρέψετε σ' εκείνους που προσπαθούν να τις ακυρώσουν, σας προειδοποιώ ότι πριν το καταλάβετε θα παραδώσετε βήμα-βήμα τα δικαιώματά σας σε μια ολιγομελή παράταξη. Υπάρχουν, όπως γνωρίζετε, συμπολίτες, τρεις μορφές διακυβέρνησης στον κόσμο, τυραννία, ολιγαρχία και δημοκρατία. Οι τυραννίες και οι ολιγαρχίες διοικούνται σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία των αρχόντων τους, αλλά τα δημοκρατικά κράτη σύμφωνα με τους δικούς τους νόμους. Κανένας από εσάς μην το ξεχάσει αυτό, αλλά ο καθένας ας έχει κατά νου σαφώς ότι όταν μπαίνει σε μια αίθουσα δικαστηρίου για να δικάσει ως ένορκος αγωγή κατά παράνομης κίνησης, εκείνη την ημέρα θα ψηφίσει υπέρ ή κατά της δικής του ελευθερίας λόγου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο νομοθέτης έβαλε πρώτα στον όρκο των ενόρκων αυτά τα λόγια: «Θα ψηφίσω σύμφωνα με τους νόμους». Διότι ήξερε καλά ότι εάν οι νόμοι τηρούνται πιστά για το κράτος, η δημοκρατία διατηρείται επίσης.

Μτφρ. C.D.Adams. 1919. Διασκευή από τα αγγλικά στα νέα ελληνικά.

Γ2. Ο Αισχίνης υποστηρίζει ότι σε όλο τον κόσμο υπάρχουν τρία είδη πολιτευμάτων, η τυραννία, η ολιγαρχία και η δημοκρατία. Ο ίδιος επισημαίνει ότι ανάμεσά τους υπάρχει μία βασική διαφορά: οι πόλεις που έχουν τυραννικό και ολιγαρχικό καθεστώς διοικούνται σύμφωνα με τις διαθέσεις και την ιδιοσυγκρασία των κυβερνώντων (του ενός ή των λίγων αντίστοιχα), ενώ οι δημοκρατικές πόλεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. (Λέξεις 62)

Γ3.

α. *τοῖς καιροῖς, ταῖς πόλεσι(ν), ταῖς πολιτείαις*

β. *ὑπολαμβάνητε, ὑπολάβητε*

Γ4.

α.

τοιούτων: κατηγορούμενο στο *τῶν καιρῶν* (από τη μετοχή *ὄντων*)

αἱ γραφαί: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (επεξήγηση) στο (*ἐν*) *μέρος*

τοῖς κειμένοις: επιθετική μετοχή ως ομοιόπτωτος ονοματικός (επιθετικός) προσδιορισμός στο *τοῖς νόμοις*.

εἰς δικαστήριον: (εμπρόθετος) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα *εἰσίη*.

σαφῶς: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *ἐπιστάσθω*.

β.

Η αντωνυμία *ἐκεῖνο* επεξηγείται από τη δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση **ὅτι σώζεται καὶ ἡ δημοκρατία**. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο *ὅτι*, γιατί δηλώνει αντικειμενική γνώμη και εκφέρεται με οριστική (*σώζεται*), γιατί δηλώνει το πραγματικό.

8ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθη πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἶ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ιδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελεῖσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Ποιες στρατιωτικές υποχρεώσεις εκπλήρωσε ο Μαντίθεος και με ποιον τρόπο; (μονάδες 8)

β. «...τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν»: Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση «ἐκ τῶν τοιούτων»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. «Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν»: Ποιο πρέπει να είναι, κατά τον Μαντίθεο, το κριτήριο αξιολόγησης ενός πολίτη και με ποιους εκφραστικούς τρόπους αυτό αναδεικνύεται;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σ. 206

Στο πρώτο μέρος της Πρακτικής Φιλοσοφίας περιλαμβάνεται μια σειρά μαθημάτων του Ε.Π. Παπανούτσου πάνω στα βασικά θέματα του ανθρώπινου βίου, όπως ο γάμος και η τεκνογονία, το επάγγελμα, η φιλία, ο έρωτας, ο θάνατος. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται επιφυλλίδες του στην εφημερίδα «Το Βήμα», που αναφέρονται, άμεσα η έμμεσα, στα κύρια θέματα του πρώτου μέρους και χρησιμεύουν ως διευκρινίσεις ή προεκτάσεις τους.

Το φόρεμα (ανθρώπινη επινόηση και φροντίδα) ως προστασία και στολισμός αποτελείώνει και επισφραγίζει το «πρόσωπό» μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει. Το πώς ντύνομε το σώμα μας (από την κεφαλή έως τα πόδια), με τι υλικά και με ποιο τρόπο, δεν είναι καθόλου ασήμαντο ή τυχαίο γεγονός για την υπόστασή μας, τη «δημόσια» και την «ιδιωτική». Αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από τη ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί, να έχει συνείδηση του εαυτού του «πλήρη», να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς, δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο κατηγορούμενος;...

Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' ΓΕ.Λ.

B2. Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (πρωτότυπο και μεταφρασμένο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τις θέσεις που διατυπώνονται σε αυτά για την εξωτερική εμφάνιση και τη σημασία της στη ζωή των ανθρώπων.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

- α. Το αρχαιότερο δικαστήριο της Αθήνας ήταν ο Άρειος Πάγος.
- β. Σημαντικότερος ρήτορας των συμβουλευτικών λόγων θεωρείται ο Λυσίας.
- γ. Άτεχνες πίστεις είναι τα ενθυμήματα.
- δ. Τα πάθη (παθοποιία) υπάρχουν και στην πίστη-απόδειξη και στον επίλογο.
- ε. Η δοκιμασία γινόταν ενώπιον της Εκκλησίας του Δήμου.

Μονάδες 10

B4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του απαρεμφάτου **σκοπεῖν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Πρώτα να και μετά να μιλάς!
- Καθόταν σε μια γωνιά και δεν μιλούσε.
- Στον πόλεμο υπηρέτησε ως ελεύθερος
- Η είναι ολυμπιακό άθλημα.
- να εγκατασταθώ στην Αγγλία μόνιμα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Απομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1921, ανατ. 1971)

Στα Απομνημονεύματα ο Ξενοφών επιχειρεί να ανασκευάσει τις κατηγορίες και ενστάσεις ενάντια στη φιλοσοφία του Σωκράτη και να παραθέσει μια σειρά από επεισόδια χαρακτηριστικά του βίου και του τρόπου σκέψης του. Ανάμεσα στις συζητήσεις που παρατίθενται, είναι και εκείνη με τον σοφιστή Αντιφώντα.

Ἵν Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὦμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τάναντία τῆς φιλοσοφίας ἀπολελαυκέναί. Ζῆς γοῦν οὕτως ὡς οὐδ' ἂν εἶς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτώμενος μείνειε· σῖτά τε σιτῆ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἰμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς. Καὶ μὴν χρήματά γε οὐ λαμβάνεις, ἄ καὶ κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν. Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Αντιφῶν, ὑπειληφέναι με οὕτως ἀνιαρῶς ζῆν, ὥστε πέπεισμαι σὲ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἂν ἐλέσθαι ἢ ζῆν ὥσπερ ἐγώ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Ἵν Σώκρατες, ... καὶ ἥδιον ποιεῖ ζῆν».

Μονάδες 20

Γ2. Πώς αντιλαμβάνεται ο Αντιφώντας τη σχέση του Σωκράτη με τους μαθητές του και ποια είναι η απάντηση του Σωκράτη;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική ενικού για τις παρακάτω λέξεις: **θέρους, τοὺς μαθητὰς**. (μονάδες 4)

β. Να γράψετε το απαρέμφατο αορίστου των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ίδια φωνή και διάθεση): **γίνεσθαι, μείνειε, λαμβάνεις**. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

εὐδαιμονεστέρους: είναι στο

ἀχίτων: είναι στο

ἄ: είναι στο

ἐαυτῶν: είναι στο

μοι: είναι στο

ἢ ζῆν: είναι στο

(μονάδες 6)

β. «*Εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι*». Ο Αντιφών απευθυνόμενος στον Σωκράτη διατυπώνει έναν υποθετικό λόγο. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

8ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§18-19

A1.

α. Ο Μαντίθεος, σύμφωνα με τα όσα ισχυρίζεται, δεν παραμέλησε καμία απ' τις υπόλοιπες εκστρατείες και φυλάξεις φρουρίων (οχυρών θέσεων) μέχρι τώρα, ενώ επιπλέον διαβεβαιώνει ότι πάντοτε εκστράτευε με τους πρώτους, αλλά αποχωρούσε με τους τελευταίους δείχνοντας απόλυτη συνέπεια ως προς τις στρατιωτικές υποχρεώσεις του.

β. Ο Μαντίθεος με τη φράση «*ἐκ τῶν τοιούτων*» αναφέρεται στην άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων (*Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν ... , μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν.*)

B1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι δεν είναι επιτρεπτό στους βουλευτές να αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια απέναντι σε κάποιον συμπολίτη τους, παρασυρόμενοι από την εξωτερική του εμφάνιση· αντίθετα οφείλουν να τον κρίνουν και να τον αξιολογούν από τα έργα του (γιατί αυτά και μόνον μπορούν να ωφελήσουν ή να βλάψουν το κοινωνικό σύνολο)· καθήκον, λοιπόν, των βουλευτών είναι να τον κρίνουν με βάση τη λογική και όχι με βάση το συναίσθημα, από τα έργα του και όχι από την εμφάνισή του, από το *εἶναι* και όχι από το *φαίνεσθαι*. Το συγκεκριμένο κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη αναδεικνύεται κυρίως μέσα από αντιθέσεις: η αντίθεση ανάμεσα στο συναίσθημα (*φιλεῖν-μισεῖν*) και τη λογική (*σκοπεῖν*), καθώς η αντίθεση ανάμεσα στο *φαίνεσθαι* (*οὐκ ... ἀπ' ὄψεως*) και το *εἶναι* (*ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων*). Αξιοσημείωτη, τέλος η έντονη άρνηση (*οὔτε .. οὔτε*). (Λέξεις 133)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ε.Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, σ. 206

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο επισημαίνει την έμφαση που δίνουμε μέχρι και σήμερα στην εξωτερική εμφάνιση θεωρώντας τη στοιχείο της προσωπικότητάς μας. Έτσι, το κείμενο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί προκειμένου να αναδειχθεί η διαχρονική σημασία του «φαίνεσθαι» στην καθημερινή πρακτική των ανθρώπων (από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας).

B2. Ο Μαντίθεος, όπως και πολλοί αριστοκρατικοί νέοι της τάξεως των υπέων, είχε μακριά κόμη μιμούμενος τους Λακεδαιμονίους· κάτι που προκαλούσε αντιπάθεια στους δημοκρατικούς. Γι' αυτό επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν πρέπει να είναι η εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του, καθώς το *φαίνεσθαι* συχνά διαφοροποιείται από το *εἶναι* (τα φαινόμενα απατούν). Η παραπάνω υπόδειξη υποδηλώνει

τη σημασία που θα μπορούσε να έχει η συγκεκριμένη εμφάνιση του Μαντίθου για την κρίση του από τους βουλευτές. Στο παράλληλο κείμενο διατυπώνεται η θέση ότι η εμφάνιση «αποτελεί μέρος του εαυτού μας», ενώ αν αφαιρούσαμε από κάποιον την εξωτερική του περιβολή, θα χανόταν εκτός από το περίβλημα, το φαίνεσθαι, και μέρος της ουσίας του, του εἶναι του. Η εξωτερική, δηλαδή, εμφάνιση σε αρκετές περιπτώσεις δεν αποτελεί μόνον εικόνα, αλλά και ουσία. Επομένως, αν και τα δύο κείμενα διαφοροποιούνται ως προς τη θέση που προβάλλουν για τη σχέση ανάμεσα στην εξωτερική εμφάνιση (φαίνεσθαι) και την ουσία (εἶναι), συμφωνούν ωστόσο ως προς τη διαχρονική σημασία της εμφάνισης στις ανθρώπινες κοινωνίες. (Λέξεις 168)

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Λ, δ-Σ, ε-Λ

B4. σκέφτεσαι, σκεπτικός/ή, σκοπευτής, σκοποβολή, σκοπεύω (σκέπτομαι).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα Βιβλ. 1 §§6.2-6.4.4

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις:

Ω Σωκράτη, εγώ μεν ενόμιζον ότι οι φιλοσοφούντες πρέπει να γίνονται ευτυχέστεροι (από τους άλλους ανθρώπους ή αφ' ό,τι είναι), συ δε μου φαίνεσαι ότι έχεις απολαύσει τα αντίθετα απ' εκείνα, που δίδει η φιλοσοφία. Ζης π.χ. τοιουτοτρόπως, όπως δεν θα υπέμενε κανείς δούλος υπό τον κύριόν του· και τροφάς τρώγεις και ποτά πίνεις τα χειρότερα και φορείς ένδυμα όχι μόνον ευτελές, αλλά και το ίδιο και τον χειμώνα και το θέρος, και μένεις διηνεκώς ανυπόδητος και αχίτων. Και όμως δεν λαμβάνεις χρήματα τουλάχιστον, τα οποία, και όταν τα αποκτούμεν, μας ευφραίνουν και, όταν τα έχωμεν, μας κάμνουν να ζώμεν και με περισσοτέραν άνεσιν και ευχαριστότερον. Εάν λοιπόν καθώς και εις τα

Ω Σωκράτη, εγώ νόμιζα ότι έπρεπε οι φιλόσοφοι να γίνονται ευτυχέστεροι· εσύ όμως νομίζω ότι έχεις απολαύσει από την φιλοσοφία τα αντίθετα. Διότι πράγματι ζεις όπως δεν θα υπέμενε κανείς δούλος να ζει έτσι υπό τον κύριόν του· και τροφές τρωσ και ποτά πίνεις τα ευτελέστατα και ιμάτιο ενδύεσαι όχι μόνον ευτελές, αλλά και το ίδιο και το καλοκαίρι και τον χειμώνα και διαρκώς είσαι ανυπόδητος και άνευ χιτώνος. Επιπλέον δε και χρήματα δεν λαμβάνεις, τα οποία και όταν τα αποκτούμε μας ευχαριστούν κι όταν τα έχουμε ήδη αποκτήσει, μας κάνουν να ζούμε και πιο ελεύθερα και πιο ευχάριστα. Εάν λοιπόν, όπως οι δάσκαλοι των άλλων έργων αποδεικνύουν τους μαθητές τους

άλλα έργα οι διδάσκαλοι τους μαθητάς των τους αποδεικνύουν μιμητάς των, ούτω και συ τους μαθητάς σου θα καταντήσης, νόμιζε ότι είσαι διδάσκαλος της δυστυχίας. Και ο Σωκράτης εις αυτά είπε. Μου φαίνεσαι, ω Αντιφών, ότι συ έχεις νομίσει, ότι εγώ ζω τόσον θλιβερά, ώστε έχω την πεποίθησιν, ότι συ μάλλον θα προετίμας ν' αποθάνης παρά να ζης καθώς εγώ.

Μτφρ. Κ. Βάρναλης. [1939] χ.χ. [Εδώ διατηρείται η σύνταξη και η ορθογραφία του πρωτοτύπου]

μιμητές τους, έτσι και εσύ θα καταστήσεις τους μαθητές σου μιμητές του εαυτού σου, γνώριζε ότι είσαι δάσκαλος δυστυχίας. Και ο Σωκράτης απάντησε σε αυτά: Νομίζω, Αντιφώντα, ότι έχεις σχηματίσει τη γνώμη ότι εγώ ζω τόσον ανιαρά, ώστε είμαι πεπεισμένος ότι θα προτιμούσες να πεθάνεις μάλλον παρά να ζεις όπως εγώ.

Μτφρ. Ε.Γ. Παντελάκης. 1937. Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ2. Ο Αντιφώντας θεωρεί ότι κάθε δάσκαλος λειτουργεί ως πρότυπο μίμησης για τους μαθητές του· επομένως, ο Σωκράτης χαρακτηρίζεται ως δάσκαλος της δυστυχίας, ως πρότυπο άθλιας και μίζερης ζωής. Το πρότυπο αυτό επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο λόγω του ότι ο συγκεκριμένος δάσκαλος δεν πληρώνεται για το διδακτικό του έργο. Στη διαπίστωση αυτή ο Σωκράτης απαντά με ειρωνεία ότι ο Αντιφώντας θα προτιμούσε να πεθάνει παρά να ζει όπως εκείνος, αφού θεωρεί τη ζωή του εντελώς θλιβερή. (Λέξεις 74)

Γ3.

α. *θέρει, τῷ μαθητῆ.*

β. *γενέσθαι, μεῖναι, λαβεῖν.*

Γ4.

α.

εὐδαιμονεστέρους: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *τούς φιλοσοφοῦντας* (του απαρεμφάτου *γίγνεσθαι*).

ἀχίτων: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *σύ* του ρήματος *διατελεῖς*.

ἄ: είναι υποκείμενο στα ρήματα *εὐφραίνει* και *ποιεῖ*.

ἑαυτῶν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *μιμητάς*.

μοι: είναι δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα *Δοκεῖς*.

ἢ ζῆν: είναι β' όρος σύγκρισης από το (επίρρημα συγκριτικού βαθμού) *μᾶλλον*.

β. Υπόθεση: *Εἰ οὕτω καὶ σύ τούς συνόντας διαθήσεις, Απόδοση:* *νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλος εἶναι.*

9ο Κριτήριο – Θέματα

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἠσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαννται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας **τις λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική του εμφάνιση, αλλά οι πράξεις του.
- 2) Ο Μαντίθεος αρνείται ότι αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου.
- 3) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι σέβεται και ακολουθεί την προγονική παράδοση.

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «... **διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι**»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η φράση «**διὰ ταῦτα**»; (μονάδες 2)
- 2) «**Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε**»; Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**τοιούτοις**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. «Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως... πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι». Με ποιους εκφραστικούς τρόπους ο Μαντίθεος προβάλλει τη θέση του ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Ὅπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στον επίλογο των ρητορικών λόγων.

Ο επίλογος αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: πρώτο στοιχείο να διαθέσει τον ακροατή ευνοϊκά προς τον ομιλούντα και εχθρικά προς τον αντίπαλο· δεύτερο στοιχείο να αυξήσει ή να μειώσει τη σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχείο να διεγείρει στην ψυχή του ακροατή τα επιθυμητά πάθη· τέταρτο στοιχείο να υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, για τον ρήτορα είναι, αφού αποδείξει ότι ο ίδιος λέει την αλήθεια και ότι ο αντίπαλος ψεύδεται, να προχωρήσει ύστερα στον έπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταίο χέρι». Ο στόχος του να είναι να κάνει φανερό το ένα από τα δύο: ή ότι ο ρήτορας είναι ένας καλός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας καλός άνθρωπος, ή ότι ο αντίπαλος είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B2. Ποιες από τις παραπάνω επισημάνσεις του Αριστοτέλη επιβεβαιώνονται στον επίλογο του λόγου που εκφωνεί ο Μαντίθεος;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η Αθήνα έγινε το επίκεντρο της ρητορικής κυρίως	α. λόγω του δημοκρατικού πολιτεύματος, των λαϊκών συνελεύσεων, των δικαστηρίων και του χαρακτήρα των Αθηναίων.
	β. επειδή ήταν ο τόπος που αυτή γεννήθηκε.
2. Οι ρητορικοί λόγοι διακρίνονται σε	α. συμβουλευτικούς, ιστορικούς, επιδεικτικούς.

	β. δικανικούς, συμβουλευτικούς, επιδεικτικούς.
3. Το αρχαιότερο δικαστήριο στην Αθήνα ήταν	α. η Ηλιαία.
	β. ο Άρειος Πάγος.
4. Τα βασικά μέρη του ρητορικού λόγου είναι	α. η Πρόθεση, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
	β. το Προοίμιο, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
5. Τα πάθη ως έντεχνη πίστη σχετίζονται με την προσπάθεια του ομιλητή	α. να διεγείρει στις ψυχές του ακροατηρίου συναισθήματα.
	β. να παρουσιάσει τον εαυτό του ως έντιμο άνθρωπο και πολίτη.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ἄξιον, μικρόν, μεγάλων, πρώτον, πόλεως.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Διογείτωνος §§9-11.1

(έκδ. του Hude, C. Oxford Classical Texts, 1912)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμάζοταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδοτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδῳ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίῳν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας. «**Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἔως μὲν εἶχον, οὐδέν μοι διέφερον· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια**». Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκπεπληγμένοι καὶ δακρύοντες ᾤχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἤκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὑβρισμένους ὑφ' ὧν ἠκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μειρακίῳν (= τῶν μειρακίῳν): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ῥῶχοντο: ἔφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: **«Ὀγδώ δ' ἔτει δοκιμασθέντος ... τὰ ἐπιτήδεια».**

Μονάδες 20

Γ2. Πώς αντέδρασαν τα νεαρά αγόρια, όταν άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών: **ὁ πατήρ, τοῦ πάθους.**
(μονάδες 4)

β. Να γράψετε το απαρέμφατο μέλλοντα των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ἴδια φωνή και διάθεση): **εἶπε, ἀκούσαντες, ἀποστερηθέντας.** (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ4.

α. **«δοκιμασθέντος, καλέσας, καταστάντας»:** Να γράψετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων μετοχών του κειμένου (μονάδες 3) και να εντοπίσετε τα υποκείμενά τους (μονάδες 3).

β. **«Ἐγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν.»**, **«Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτός ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»:** Στα παραπάνω αποσπάσματα του αδίδακτου κειμένου να γράψετε τα αντικείμενα των ρημάτων.
(μονάδες 4)

Μονάδες 10

9ο Κριτήριο – Ενδεικτικές απαντήσεις

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§19-21

A1.

α.

1) – Σ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν·

2) – Λ: ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ

3) – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος

β.

1) Η φράση «**διὰ ταῦτα**» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαντίθεος αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου (ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ).

2) Με την αντωνυμία «**τοιούτοις**» αναφέρεται στους πολίτες εκείνους που οι ίδιοι οι βουλευτές έχουν παρακινήσει με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά.

B1. Η εξωτερική εμφάνιση του Μαντίθεου (μακριά μαλλιά όπως είχαν οι Λακεδαιμόνιοι) έχει πιθανόν αποτελέσει αιτία να γίνει αντιπαθής στους δημοκρατικούς συμπολίτες του. Γι' αυτό προτρέπει τους βουλευτές να εστιάσουν στις πράξεις του στην ιδιωτική και δημόσια ζωή και όχι στην εξωτερική του εμφάνιση, προκειμένου να επικυρώσουν την εκλογή του. Την προτροπή αυτή την αναδεικνύει με πολλές αντιθέσεις όπως: ανάμεσα στο συναίσθημα και τη λογική (φιλεῖν-μισεῖν ≠ σκοπεῖν), ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο εἶναι (ἀπ' ὄψεως - ἐκ τῶν ἔργων), ανάμεσα στο γεγονός ότι πολλοί αν και διαθέτουν κόσμια εμφάνιση, έχουν γίνει αίτιοι μεγάλων κακῶν για την πόλη, ενώ άλλοι παρά τη λιγότερο συμβατική εμφάνισή τους έχουν ωφελήσει την πόλη της Αθήνας (πολλοί μὲν ... ἕτεροι δέ). Αξιοσημείωτες, επίσης, είναι οι εναντιωματικές μετοχές (διαλεγόμενοι, ἀμπεχόμενοι ... ἀμελοῦντες) οι οποίες ενισχύουν τον αποφθεγματικό χαρακτήρα της διατύπωσης του Μαντίθεου. (Λέξεις 135)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, *Ρητορική* 1419b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης γενικεύει τις παρατηρήσεις του για τον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Έτσι, μπορεί να αναζητηθούν στοιχεία στον επίλογο (§§20-21) του *Υπέρ Μαντιθέου* λόγου που επιβεβαιώνουν τις παρατηρήσεις του Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το ήθος του, μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια

αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές και γενικότερα καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και υποδειγματικός πολίτης.

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Έτσι, εντοπίζονται στο κείμενο του Λυσία αρκετά στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις επισημάνσεις του Αριστοτέλη. Συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου του: α) προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το δημοκρατικό ήθος του και την προσήλωσή του στις προγονικές παραδόσεις, β) μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, γ) διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές που με τη στάση τους παρακινούν κάθε πολίτη να ασχοληθεί με τα ζητήματα της πόλεως, και δ) καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και ένας υποδειγματικός πολίτης. (Λέξεις 119)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-β, 5-α

B4.

αξιοκρατία, αξιέπαινος, αξιολόγηση – μικροσκόπιο, μικρόσωμος, μικροπρεπής – μεγαλούπολη, μεγαλοφυής, μεγαλόψυχος – πρωτοχρονιά, πρωταθλητής, πρωτάκουστος – πολεοδομία, πολιορκία, πολιούχος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατά Διογείτονος §§9-11.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Οχτώ χρόνια αργότερα, όταν ενηλικιώθηκε το μεγαλύτερο από τα αγόρια, τα κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους τούς είχε αφήσει είκοσι αργυρές μνες και τριάντα στατήρες. «Εγώ έως τώρα έχω ξοδέψει πολλά από τα δικά μου για να σας μεγαλώσω. Όσον καιρό είχα, ποσώς με απασχολούσε. Τώρα ωστόσο πένομαι και ο ίδιος. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις υποβληθεί ήδη στη διαδικασία της δοκιμασίας και

Οκτώ έτη λοιπόν μετά από αυτά, αφού εξετάσθηκε ο πρεσβύτερος από τους γιους του Διοδότου και γράφτηκε στον κατάλογο των εφήβων, τους κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους άφησε σε αυτούς είκοσι αργυρές μνες και τριάντα νομίσματα της Κυζίκου. «Εγώ λοιπόν πολλά από την περιουσία μου έχω ξοδέψει για τη διατροφή σας. Και ως ότου μεν είχα δεν με ενδιέφερε να ξοδεύω για χάρη σας· τώρα

ενηλικιώθηκαν, σκέψου πλέον μόνος σου πώς θα εξασφαλίσεις τα προς το ζην.» Όταν τα αγόρια τα άκουσαν αυτά, συγκλονισμένα και με δάκρυα στα μάτια κίνησαν και πήγαν στη μητέρα τους και, αφού την πήραν μαζί τους, ήρθαν και με βρήκαν. Η κατάσταση τους, έπειτα από αυτό που τους είχε συμβεί, σε συντάραζε: είχαν εκδιωχθεί κακήν κακώς, έκλαιγαν και με παρακαλούσαν να μην επιτρέψω να στερηθούν την πατρική τους περιουσία ούτε να καταλήξουν πάμφτωχα, επειδή τους είχαν φερθεί ανάλγητα οι τελευταίοι που θα 'πρεπε να τους φερθούν έτσι' μου ζητούσαν λοιπόν να τα βοηθήσω και για χάρη της αδερφής τους και για χάρη τους. Θα πήγαινε μακριά, αν σας έλεγα τι οδύνη επικρατούσε στο σπίτι μου εκείνο τον καιρό.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος (υπό έκδοση)

όμως και εγώ είμαι πτωχός. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις εξετασθεί και είσαι πλέον άνδρας, σκέψου πλέον πώς θα ζήσετε». Όταν άκουσαν αυτά διωγμένοι από τον Διογείτονα και κλαίγοντας έτρεξαν στη μητέρα τους, και παίρνοντας εκείνη ήλθαν στο σπίτι μου, από τη μια σε κακή κατάσταση εξαιτίας της συμφοράς που βρίσκονταν, από την άλλη εκδιωγμένοι με ασεβή τρόπο, έκλαιγαν και παρακαλούσαν να μην τους αφήσω να χάσουν την πατρική τους περιουσία και να καταντήσουν σε ένδεια, αφού έχουν αδικηθεί από εκείνον, ο οποίος με κανένα τρόπο δεν έπρεπε να τους βλάψει, αλλά να τους βοηθήσει και χάριν της αδελφής τους και χάριν αυτών των ιδίων. Πολλά θα μπορούσα να πω για το πένθος που υπήρχε τότε στην οικία μου.

Μτφρ. Στ. Τζουμελέας. 1939.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ2. Τα νεαρά αγόρια μόλις άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα ξέσπασαν σε κλάματα και προσέτρεξαν στη μητέρα τους. Στη συνέχεια πήγαν μαζί της στον κατήγορο-ομιλητή και του ζητούσαν να μην τους αφήσει να εξαθλιωθούν, αφού ήταν θύματα της αδικίας του Διογείτονα, αλλά να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν την οδυνηρή κατάσταση. (Λέξεις 49)

Γ3. α. τοῖς πατράσι(ν), τοῖς πάθεσι β. λέξειν-ἐρεῖν, ἀκούσεσθαι, ἀποστερηθήσεσθαι.

Γ4.

α.

δοκιμασθέντος: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή σε γενική απόλυτη, υποκείμενο της μετοχής είναι τοῦ πρεσβυτέρου/ εννοείται μειρακίου.

καλέσας: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος εἶπε: Διογείτων.

καταστάνας: είναι κατηγορηματική μετοχή από το απαρέμφατο *περιδεῖν*, υποκείμενο της μετοχής είναι το *αὐτούς*: αντικείμενο του απαρεμφάτου *περιδεῖν*.

β.

πολλά: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *δεδαπάνηκα* (μονάδα 1)

«πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»: είναι (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση αντικείμενο στο ρήμα *σκόπει* (μονάδες 2)

τὰ ἐπιτήδεια: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἔξεις* (μονάδα 1).